

ROCNIK LXVII

LEDEN 2012 • ČÍSLO 1

HLAS

PRAVOSLAVÍ

CENA 24 Kč/1€

DÍKŮVZDÁNÍ, HROBKA JEŽÍŠOVY RODINY, POMAZÁNÍ DAVIDA

IKONA SVĚTCŮ – TŘI HIERARCHOVÉ

OBSAH

EDITORIAL		Skit svatého Nikolaje oslavil chrámový svátek	21
Co si tedy přát na prahu roku 2012?	3	Olomouc	21
SLOVO METROPOLITY		Životní jubileum v rodině svatého Gorazda	21
Děkuvzdání	5	Zjevení Páně ve Vilémově	22
DUCHOVNÍ ČTENÍ		Cesta do Betléma	23
Pavel Florenskij, Sůl země	7	SPOLEČENSKÁ KRONIKA	
STARÝ ZÁKON		Za panem prezidentem Václavem Havlem	24
89. Nový král	9	Panychida za Václava Havla	25
CÍRKEV A SPOLEČNOST		Zesnul bratr Josef Mastný	26
Důležitá zpráva ke sčítání lidu, domů a bytů 2011	10	Stoleté jubileum	26
Mezinárodní festival pravoslavné hudby		ZPRÁVY Z EKUMENY	
Archaion Kallos	11	Noc kostelů	27
Hrobka Ježíšovy rodiny	13	POZVÁNÍ	
HISTORIE A SOUČASNOST		Výstava fotografií „Pevnosti víry“	28
Ještě k 60. výročí udělení autokefality	16	Kniha C. Bezděka „Jak rád jsem žil“	28
RECENZE		Výstava bulharských ikon	29
Božská liturgie našeho svatého otce Jana Zlatoustého	18	MLÁDEŽ	
ZPRÁVY Z EPARCHIÍ		Valné shromáždění BPM v Praze	30
Porada duchovních v Tešově	20	PRO NEJMENŠÍ ČTENÁŘE	32
Návštěva rumunského biskupa Antonije	20	Tri hierarchové	

CO SI TEDY PŘÁT NA PRAHU ROKU 2012?

Tak jsme zase „o rok starší“ a zdá se, jako bychom zestárlí v uplynulém roce více, než bychom si přáli, a snad i více, než bychom normálně očekávali. V tom uplynulém roce jako by mnohým z nás spadly růžové brýle, které jsme nosili – někteří od roku 1989 a někteří dokonce ještě déle. Bylo tomu zřejmě tak i proto, že se v uplynulém roce v celé nahotě ukázaly četné nečtnosti a chyby naší radosy svobodné, a jak jsme si donedávna mysleli, ke všeobecné prosperitě a radosti směřující, vyspělé společnosti.

Již na začátku roku 2011 a i předtím se do Evropy a tím také do života naší společnosti odrazily dopady finanční krize odstartované hamizností bankéřů a finančníků i naivitou především amerických i irských občanů, kteří podvodníkům z finančního světa naletěli na zdánlivě „levné“, avšak ve skutečnosti předražené hypotéky a nejrůznější bankovní „produkty“ ve složitém ekonomickém světě, který se již dávno odpoutal od jakýchkoliv vazeb na reálné komodity, lidskou práci a vlastně cokoliv smysluplného, užitečného a pro obyčejného člověka pojmenovatelného...

Celý rok jsme z rádia i televize slyšeli a v novinách četli o ekonomické krizi. Neomylná ruka trhu, která světovou ekonomiku k překvapení mnohých dovedla na okraj propasti – ta ruka, v níž mnozí neochvějně věřili a věří dodnes, se ukázala být také rukou chmatačkou a nenasytanou, jejíž kýžená neomylnost se v průběhu pár měsíců vypařila jako pára nad hrncem.

Zprostředkované jsme pak v roce 2011 sledovali také praktický bankrot předluženého pravoslavného Řecka, když se ukázalo, že se tam žilo velmi často na dluh a že tamější přebujelý byrokratický a sociální systém po celá desetiletí štědře odměňoval také povaleče, podvodníky a lenochy a třeba i vyplácel důchody na osoby dávno zemřelé.

EDITORIAL

Problémy kolem nás se v roce 2011 ještě prohloubily, když se ukázalo, že ve dluzích se potácejí i velké evropské ekonomiky Itálie a Španělska a že prakticky cokoliv se může stát kdykoliv třeba také s ekonomikou Maďarska nebo Portugalska.

Asi nejhorší, avšak u nás v České republice pečlivě utulávanou zprávou roku 2011 byla pokračující havárie jaderných zařízení v Japonsku v důsledku ničivého zemětřesení. Těm, kdo sledují ekologickou situaci, zajisté neuniklo ani to, že v okolí u nás téměř zapomenutého Černobylu se stav radiace opět zvyšuje. V těchto případech a také v případě katastrofální hrozby změny klimatu a smogových situací u nás se bohužel dodnes potvrzuje, že Česká republika i její politici koaliční a opoziční a také tzv. nezávislá i veřejnoprávní média a nakonec všichni občané jsou pouze loutkami v rukou jedné jediné energetické společnosti odhodlané vyždímat z lidí maximum prostředků na stavbu zastaralých a předražených atomových a hnědouhelných elektráren, které již nikdo v Evropě nechce a ani nepotřebuje.

Celý rok se ostatně ukazovalo, že politická reprezentace, kterou jsme volili a která nám slibovala konec korupce a klientelismu, je u nás až příliš často prodlouženou rukou firem místních i nadnárodních a že úplatky a provize pro politiky i další „zástupce lidu a státu“ od nejrůznějších finančních skupin a konsorcií z domova i ze zahraničí dávají zájmům těchto subjektů nezdědka absolutní přednost před zájmy a potřebami občanů.

Není tudíž žádný div, že opakovaně klamani, naštvaní a ožebračovaní občané v řadě zemí vyšli do ulic a že i u nás mnozí naslouchají velmi přesným a trefným přednáškám současného postmoderního či post-marxistického a samozřejmě „naštvaného“ slovinského filosofa Slavoj Žižeka, „proroka“, který sice současné problémy světa velmi trefně pojmenovává, avšak řešení současných krizí ekonomických a sociálních, krize ekologické a především krize duchovní, která je prapříčinou celé řady dalších, ani nenaznačuje.

Situace světa na prahu roku 2012 je tudíž mnohoznačná a poněkud zmatečná. Všech těch krizí je totiž nějak příliš mnoho najednou. Duchovní lidé dokonce říkají, že situace je přímo „eschatologická“ či „apokalyptická“. Další tento stav relativizují a konstatují, že je docela možné, že taková situace tu byla vždycky, pouze jsme si to nechtěli připustit a také jsme o leccems nevěděli. Nevím. Napadá mě ale v souvislosti s tím, čeho jsme na začátku roku 2012 svědky, jeden poněkud drsný vtip:

*Někdy koncem roku 1989 vyleze chlápek na tribunu a povídá do mikrofonu
„Občané, mám pro vás dvě zprávy, ta první je dobrá, ta druhá je špatná. Nejprve tu dobru: Konečně jsme svobodní! Máme svobodu!“
„Hurá,“ ozve se zpod tribuny z tisíců hrdel.
„A teď vám řeknu tu špatnou zprávu,“ povídá řečník:
„Všechno, co říkali komunisté o kapitalistech, je pravda.“*

A tak vidíme na vlastní oči a pocítujeme takřka na vlastní kůži, že zpráva věcí lidských a zpravování světa trpěly vždy v dobách minulých a trpí dodnes v důsledku lidského hříchu, domýšlivosti, pýchy a hamižnosti.

Ve dnech, týdnech a měsících roku, který přichází a který zřejmě nebude o nic méně chaotický a krizový, i proto vždy vězme, že Bůh je s námi a že Bůh je uprostřed nás, že je uprostřed nás vždy, když se scházíme v jeho jménu v chrámě na bohoslužbách, a že je při nás, když se k němu modlíme.

Přejme si a udělejme všechno pro to, aby s námi byl i nadále, aby s námi zůstal. Protože pokud budeme s ním a nalezneme svoje místo a útočiště u něj a v něm, nebudeme se muset všech těch krizí již tak velmi bát, a dokonce možná dokážeme s jeho pomocí hledat a nacházet cestu, která bude i navzdory chybám a krizím pokračovat a bude mít smysl nejenom pro nás, ale i pro všechny naše bližní, které máme rádi, a pro všechny lidi, kteří dnes cestu uprostřed složitosti světa ztrácejí.

*Vít odpovědný redaktor
Roman Juriga*

DÍKŮVZDÁNÍ

Na Nový rok konáme v našich chrámech po svaté liturgii bohoslužbu „Díkuvzdání“¹. Prosíme v něm Boha, aby sesílal „svoji milost na všechny, kteří z lásky k němu a svému bližnímu pracují, a aby je, všechny své věřící, vlast naši a národ náš zbavil každého nebezpečství, popřál všem pokoj a zachoval nás v míru a neporušenosti.“² Je to projev vděčnosti našemu nebeskému Otci za jeho viditelné i neviditelné, nám známé i neznámé a skryté dary.

Bohoslužba „Díkuvzdání“ tak učí věřící vděčnosti, jako jedné ze vzácných, nadčasových, hluboce lidských ctností. Chtít a umět poděkovat není vždy jednoduché. Vzpomeňme na dětství, jak se nám někdy těžko děkovalo a dodnes nejde lehce poděkovat někomu, s nímž nemáme dobré vztahy. Přesto ale každé poděkování přináší velkou duchovní radost jak děkujícímu, tak i tomu, komu se děkuje. Nedovedeme si představit opravdu lidskou společnost bez projevů vděčnosti.

Všude tam, kde si lidé neumi říci „děkuji“ za každodenní být i malé služby, je něco nemocného. V zajetí „zla“ se ocitá každý, kdo si myslí, že mu druzí musí sloužit. Pýcha v podobě pocitu nadřazenosti nad druhými je hřích, ze kterého se musíme zpovídat. Nedovoluje totiž člověku, aby v jeho srdci zrály plody lásky. Nikdo nemůže prožívat radost darujících, když nedokáže říci svému bratru, sestře upřímné „děkuji“.

Zaráží nás vždy nevděčnost projevovaná v mezilidských vztazích. Nejvíce je to vidět na vztahu rodičů a dětí. Neříká se nadarmo, že jedna matka dokáže uživit a vychovat osm dětí, ale osm dětí se nedokáže postarat o jednu matku. Nevděčnost projevovaná vůči Bohu není tak viditelná a v naší málo zbožné společnosti je téměř přirozená. Tato nevděčnost stvoření vůči Stvořiteli však prohlašuje duchovní omezení každého člověka. A každý člověk, ať v Boha věří nebo nevěří, byl stvořen k „obrazu Božímu“³ a tento obraz v něm nikdy nezaniká. Jsou lidé, kteří nechodí na bohoslužby, ale dokážou obdivovat krásu stvořené přírody. V lese se cítí jako v chrámu. Svit slunce, třpyt hvězd na noční obloze je vede do nekonečných dálek a bezděky říkají se žalmistou: „Jak nesčetná jsou tvá díla, Hospodine! Všechno jsi učinil **moudře**.“⁴

Naopak jsou mezi námi lidé, kterým krása Božího stvoření nic neříká. Mají srdce plné jen sebe. Dary Boží využívají sobecky pro sebe a bezohledně zhoršují to, čemu říkáme „životní prostředí“.

Stačí však málo. Když nezaujme krása přírody, podívejme se do hlubin lidské osobnosti. Setkáváme se tu s úchvatným tajemstvím mikrokosmu a makrokosmu. Se stále bdělým „okem“ svědomí. Kdo pak má dar viry, i se svoji duší jako „duchem Božím“⁵. Copak to vše není důvod k projevení vděčnosti, k „Díkuvzdání“? Každý jen trochu vděčný člověk se může připojit k biblické písni: „Dobrořeč, má duše, Hospodinu, celé nitro mé, jeho svatému jménu! Dobrořeč, má duše, Hospodinu, nezapomínej na žádné jeho dobrodini!“⁶

Když člověk věřící stane v údivu před díly Stvořitele světa, jistě pokorně poklekne i před zázrakem duchovního znovuzrození, který nám dalo Narození Páně, kdy se nekonečný Bůh stal člověkem. Proto mají vánoční svátky tak veliké kouzlo a sílu, neboť při nich děkujeme

SLOVO METROPOLITY

za zrození Boha, jako člověka, aby člověka povznesl z časnosti do věčnosti. Jasně to vyjadřuje česká vánoční koleda „Hvězda svítí nad Betlémem“, kde na konci třetího verše je: „Bůh sám s nebe přišel k nám, zemi změnil ve svůj chrám.“⁷

Je to pro člověka s ničím neporovnatelná čest, že má v sobě onu „Boží jiskru“ či „dech Boží“ a může mít dokonce podíl na Boží přirozenosti. To vše díky Ježíši Kristu, jeho smrti na kříži pro záchranu světa: „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“⁸ Naše vděčnost vůči Bohu nemusí být proto jenom projevem díky, ale měla by být také projevem naší radosti. Jsme Božími dětmi a přáteli! Máme podíl na Božím království! Nejdůležitější naše bohoslužba při svaté liturgii se nazývá také prostě „eucharistie“ (dikúvzdání). Při jejím nejsvětějším okamžiku – posvěcení a proměnění chleba a vína v Tělo a Krev Páně zpívají s radostí přítomní věřící třikrát hymnus: „Tebe opěvujeme, Tobě dobrořečíme, Tobě děkujeme, ó Pane, a modlíme se k Tobě, Bože náš.“⁹ Vyjadřují tak radost i vděk za tajemství eucharistické proměny svatých Darů, proměny svojí i celého světa.

V modlitbě, kterou nás naučil Ježíš Kristus, bezděky děkujeme velikému Dobrodinci a Otci našemu: „Buď posvěceno tvé jméno. Přijď tvé království. Staň se tvá vůle.“¹⁰ Poroučíme se tak v modlitbě do Božích rukou. Dáváme se věst od Něj životní cestou v pevné víře v jeho jedinečný, i když často nepochopitelný smysl a význam. Děkujeme mu za radost i smutek, za výhry i prohry, za chvíle štěstí i nemoci a bolesti. Duchovní otcové tomuto stavu duše říkají „χαρμολύπη“ (charmolyphy), ve kterém se smutek snoubí s radostí. Život větčího člověka by měl proto být životem dikúvzdání, eucharistií po sv. eucharistii.

metropolita Kryštof

- 1 LIDOVÝ SBORNÍK modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve, Praha 1951, s. 550.
- 2 OTČE NÁŠ, Modlitby pravoslavného křesťana, Praha 1953, s. 51.
- 3 BIBLE, Český ekumenický překlad, Praha 1979, 1. Mojžíšova, 1. kap., 26. verš.
- 4 tamtéž, žalm 104, 24. verš.
- 5 tamtéž, 1. Mojžíšova, 2. kap., 7. verš.
- 6 tamtéž, žalm 103, 1.-2. verš.
- 7 OTČE NÁŠ, Modlitby pravoslavného křesťana, Praha 1953, s. 221.
- 8 BIBLE, Český ekumenický překlad, Praha 1979, Evangelium sv. Jana, 3. kap., 16. verš.
- 9 OTČE NÁŠ, Modlitby pravoslavného křesťana, Praha 1953, s. 183.
- 10 BIBLE, Český ekumenický překlad, Praha 1979, Evangelium sv. Matouše, 6. kap., 9.-10. verš.

Použitá literatura:

- BIBLE, Český ekumenický překlad, Biblické dílo Ekumenické rady církví v ČSR, Praha 1979.
LIDOVÝ SBORNÍK modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve sv. Gorazda, Pravoslavná církev v Československu, II. vydání, Praha 1951.
OTČE NÁŠ, Modlitby pravoslavného křesťana, Pravoslavná církev v Československu, Praha 1953.

PAVEL FLORENSKIJ, SŮL ZEMĚ

KAPITOLA PATNÁCTÁ

napsaná proto, aby pokorný a moudrý čtenář věděl, že starci Isidorovi nebyl cizí dar jasnovidectví a divotvorství

Myslím, že není zapotřebí, abych ti, bohubily čtenáři, připomínal, že ani dar jasnovidectví, ani dar divotvorství, ani žádný jiný dar sám o sobě nenaplňuje člověka Božím duchem. Ty, jako dobrý křesťan, si jistě neustále uvědomuješ, že Boží království je spravedlnost, pokoj a radost v Duchu svatém, a ne zázraky či proctví anebo uzdravování – k tomu se už mnozí Boží moudrosti obdareni Otcové ve svých spisech vyslovili. Ale není ti neznámo ani to, že ten, kdo miluje Boha a hledá Boží království, dostává spolu s Duchem i jeho dary. A Spasitel řekl: „Nejprve hleďte Boží království... a všechno ostatní vám bude dáno.“

A právě takový byl i starc Isidor. Nikdy netoužil po tom, co lidé obdivují, nýbrž jako moudrý kupec hledal především drahocennou perlu své duše. V ní se usídlil Bůh a s Bohem duchovní radost a život v hojnosti, který přislíbil Spasitel svým učedníkům. Ale tato životodárná vláha se nevyčerpateľně vylévala z průzračného Isidorova srdce jako z přeplněné křišťálové nádoby, dělala znamení a dávala starci neznámé síly.

Starcovi návštěvníci nepochybovali, že starc vidí a zná věci, které jsou lidem skryty; přece však tato zjevná znamení přičítali starci samotnému, neboť kdo by si prohlížel královskou výzdobu v králově přítomnosti? Báťuška sám o svých duchovních darech nerad mluvil, pokládal je za přirozený důsledek života v Bohu. Když mu připomínali jeho schopnost předvídaní, pokojně odpovídal:

„Bůh je s námi, je blízko nás, vidí našima očima.“

Ne jeden, ani dva, ani tři, ale mnoho, a nejen Isidorovi žáci, ale i mnozí jiní se přesvědčovali, že abba, když jste ho navštívili, první začal hovořit o důvodu, pro nějž jste za ním přišli. Přicházíš a on tě vítá s radou ve věci, která tě trápí. Podobné případy byly pro báťuškovy žáky tak obvyklé, že je ani nezaznamenávali, a teď jsou zapomenuty. Zde je několik příběhů, jež se zachovaly pro poučení těm, kdo neměli možnost starce vidět.

Jistý člověk odcestoval daleko od Sergijevského Posadu a na zpáteční cestě došlo k nečekanému setkání, které ho hluboce znepokojilo. Setkal se s manželkou jednoho ze svých známých a ta mu vylíčila těžkou morální situaci a zoufalství svého muže. Přítel měl jistě vystoupit na nejbližší zastávce z vlaku a tohoto svého známého navštívit, ale nenapadlo ho to, jak se říká, čert mu myšlenku ocasem přikryl. Dorazil do Sergijevského Posadu právě na liturgii a vtom si uvědomil, že se musí okamžitě vrátit zpět, aby stihl, co zameškal. A protože vlak do onoho města odjížděl až pozdě večer, měl ještě dost času zastavit se pro požehnání u mnicha Isidora.

Když přišel k báťuškovu, skučela kolem meluzína. Otec jej přivítal ve dveřích a ještě přicházejícího ani nepožehnal a už mu říká, ukazuje na poletující sněhové vločky: „Podívej, hle, dobré skutky poletují jak mouchy! Musíš odjet co nejdřív, vždyť vlaky mohou uváznout.“ Poté potvrdil nutnost odcestovat ještě té noci, požehnal jej, dokonce sám napsal svým stařeckým roztřeseným písmem list člověku, který potřeboval pomoc.

A ještě jedna příhoda: Jednou přišel ke starci Isidorovi jeden z jeho duchovních synů (otec G.), vyzpovídal se u něj a dal mu dva rubly. Otec Isidor si je vzal a vtom se dárcovou hlavou mihla myšlenka: „Proč si je vzal, vždyť

DUCHOVNÍ ČTENÍ

vi, že jsem chudý.“ Otec Isidor mlčel, neřekl ani slovo. Během dalšího hovoru přišel jeden nuzák, jemuž předtím otec Isidor řekl, aby přišel večer pro peníze, ačkoli předtím neměl ani kopějku. Báťuška mu dal dva rubly a podotkl: „Podívej, přišel dobrý člověk, který ti dává peníze.“ Poté vyprávěje otce G., řekl mu o samotě: „Nepohoršuj se, že jsem si od tebe vzal ty dva rubly: modlitby

skrze ně, laiky, dojdou k Bohu spíše, než mé a tvé dohromady.“ Otec G. si toto vyložil jako nepochybnou schopnost jasnovidectví.

Přišel-li kdo za otcem Isidorem s hříchem na srdci, pohněval-li se s bližním či polevil v lásce, pak na to báťuška vždy zavedl řeč, dvěma třemi otázkami přivedl dotyčného k vyznání a pokání. Pro všechny se to stalo jevem natolik obvyklým, že utvrdil-li se kdo v hříchu, pak nechodil mnichu raději na oči.

Život v jiném světě byl normální obvyklou existencí tohoto starce. Nejednou ve snu viděl Matku Boží, ctihodného Serafima a jiné světce a naslouchal jejich vnuknutím. Vzpomeňme si například, jak začala známost mnicha Isidora a biskupa J.

Do roku 1904 se mi nepodařilo seznámit se s Otcem Isidorem. - vypráví biskup J., - ačkoli jsem o něm hodně slyšel už jako student akademie. Poprvé jsme se setkali v květnu roku 1904. Byl překrásný den a já se vydal na procházku do akademického sadu. Naproti mi cupital shrbený stařec, s hůlkou, v mníšské cepičce. Blíží se ke mně a říká:

„Báťuško, vaše důstojnosti, jste to vy?“

„Ano, co si přejete?“

„Jsem otec Isidor.“

„Těší mě, že vás poznávám.“

„Přicházím za vámi v této věci: dnes v noci se mi zjevila Matka Boží a řekla mi: „Proč jsi ještě nepřijal požehnaní od nového biskupa?“ Tak jsem tady...“

Svou vzácnou vnitřností porozuměl báťuška také znamením němých tvorů či stvoření. Nejednou vyprávěl, jak se v chrámu v jeho rodišti objevila jednou ohnivá koule a ožehla ikonostas. V kouli uviděl báťuška Boží div – po jeho spatření odešel ze světského života. Usmívaje se zlehka, dodával mnich pokaždé stejně: „Někdo možná řekne, že se to stalo samo od sebe. Ale já si myslím něco jiného...“

Je to opravdu tak. Někteří volnomyslenkáři (kěz bohabojný čtenář nepodlehne jejich svodům!) učeně říkají, že to mohl být „kulový blesk“. Co na to řici? Nemůže se snad Bůh přimlouvat kulovými blesky?

V jeho rukou je celé stvoření a skrze stvoření nám říká: Hle, jak se vaše srdce zatvrdilo, proto nerozumíte Božím slovům. Ale báťuška vnímal stvoření celým srdcem: jemu ze stvoření znělo Boží slovo, a proto byl pro něho celý svět pln podivuhodných znamení a tajemných vnuknutí. Pro něj, nositele ducha, byl i kulový blesk slovem; k zemi přitahovaná duše ani v zániku světa neuvidí Boží znamení. Bezbožník, který chce žít bez Boha, je potrestán právě tím, že zrak jeho srdce pohasíná; nevidí a nezná Boha a nechápe znamení jeho hněvu, a proto jej také nic nenabáda, aby se ohlédl za svým životem a činil pokání; žije jakoby ve snu, ale sám si to neuvědomuje a své sny naopak pokládá za skutečnost.

Mnich žil jinak, vždy byl cíleho a bodrého ducha. Naslouchal Božímu stvoření a Boží stvoření naslouchalo jemu. Neviditelná vlákna jej pojila se skrytým srdcem tvorstva. Nejen svět byl znamením pro mnicha Isidora, ale také sám mnich byl znamením pro svět, to, co jiní neprožívali.

Vyprávěl často tuto příhodu. V den Zesnutí přesvaté Bohorodice – když mohly do skitu přijít i ženy – přišla k němu jistá žena a stěžovala si na stálou bolest hlavy. „S rozvahou se pokřížuj,“ řekl jí mnich a naučil ji svoji Modlitbu k pěti ranám Spasitele. Žena se začala soustředěně žehnat, ale sotva zvedla ruku k čelu, hned se roztřásla a v křecích spadla na zem, z úst jí vystoupila černá pěna. Báťuška prikázal, aby tu ženu odnesli z poustevny k Matce Boží Cernygovské do podzemního chrámu. Tam byla žena ze své choroby uzdravena.

Pokračování příště

89. NOVÝ KRÁL

Ode dne, kdy Hospodin zavrhl Saula jako krále nad Izraelem, prorok Samuel už Saula nenavštěvoval. Uvědomoval si jeho chyby, chápal, že člověk s tak nedůslednou vírou nemůže zůstat králem vyvoleného lidu, přesto však mu ho bylo líto a často pro něho plakal. Tu mu Hospodin řekl: „Jak dlouho ještě budeš nad Saulem truchlit? Já jsem ho zavrhl, aby nad Izraelem nepanoval. Naplní teď svůj roh olejem a jdi, posílám tě k betlémskému Jišajovi. Vyhlédl jsem si krále mezi jeho syny.“

Samuel se zdráhal: „Jak mohu jít? Saul o tom uslyší a zabije mě.“ Saula sice mrzelo, že ho Hospodin jako krále zavrhl, ale nepřestal se cítit králem. Místo, aby se veřejně vzdal vlády a odešel do ústraní, panoval si klidně dál a střežil si své postavení. Snad to nepocitoval jak vzpouru. Jednal prostě tak, jak jednají světští králové. Hospodin

sice od něho odstoupil, ale on to nepovažuje za důvod, aby přestal uplatňovat svou královskou moc, střežit si ji, ale i pocítovat určitou královskou zodpovědnost. Přesto však se ho stále častěji začaly zmocňovat těžké deprese, které občas přešly do stavu bezuzdného vzteku.

Hospodin odmítl Samuelovy obavy: „Vezmeš s sebou jalovici a řekneš, že přicházíš obětovat Hospodinu. Na obětní hod pozveš Jišaje a já ti dám vědět, co máš dělat. Pomážeš mi toho, o němž ti povím.“

Samuel vykonal, co mu Hospodin řekl. Když přišel do Betléma, starší města mu vyšli vstříc s otázkou, zda přichází v míru. Řekl jim, že přichází v dobrém a že chce v jejich městě obětovat Hospodinu. Ať se posvětí, čistě se obléknou a zúčastní se obětního hodu. Pozval také Jišaje a jeho syny.

Když se dostavili a on jim sdělil, o co jde, spatřil po prvé Jišajova nejstaršího syna Eliaba. Velmi se mu líbil. Řekl si: „Jistě tu stojí před Hospodinem jeho nový pomazaný král.“ Hospodin však Samuelovi řekl: „Nehleď na jeho vzhled ani na jeho vysokou postavu. Není to ten. Lidé hledí na to, co mají před očima, Hospodin však hledí do srdce.“ Nepotvrdil ani druhorozeného Abinádaba, ani nikoho z dalších přítomných Jišajových synů. Samuel se zeptal: „To jsou všichni mládenci?“ Jišaj odpověděl: „Ještě zbývá nejmladší, ale ten pase stádo.“ Samuel mu poručil: „Pošli pro něj! Nebudeme stolovat, dokud sem nepřijde.“ Poslal tedy pro něj a dal ho přivést. Byl to pěkný, zrzavý chlapec s krásnými očima. Jmenoval se David. Tu řekl Hospodin: „Nuže, pomaz ho! To je on.“ Samuel tedy vzal roh s olejem a pomazal ho uprostřed jeho bratrů. A Hospodinův duch se Davida zmocňoval od onoho dne i nadále. Samuel pak hned odešel domů.

Pomazání Davida, Pařížský kodex, 11. stol.

DŮLEŽITÁ ZPRÁVA KE SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011

Dne 15. 12. 2011 zveřejnil Český statistický úřad předběžné výsledky sčítání lidu. Jedna z otázek, na kterou se stát občanů ptal, byla také nepovinná otázka náboženského vyznání.

Pravoslavná církev v českých zemích zde zaznamenala počet 20 628 věřících občanů (oproti 22 968 v minulém sčítání v roce 2001) a Ruská pravoslavná církev 5 844 věřících občanů (minule jako součást Pravoslavné církve v českých zemích). Nejvyšší představitel Pravoslavné církve v českých zemích metropolita Kryštof a vrchní představitel duchovního zastupitelství Ruské pravoslavné církve Nikolaj Liščenuk (celý název registrace u Ministerstva kultury: „Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice“) svorně prohlásují, že v České republice existuje pouze jediná pravoslavná církev, a to autokefální Pravoslavná církev v českých zemích. Duchovní zastupitelství Ruské pravoslavné církve, tzv. podvorje, je kvůli nedokonalosti českého právního systému zaregistrováno u Ministerstva kultury jako samostatná církev, avšak kanonicky, tedy církevně, jsme všichni součástí jedné autokefální Pravoslavné církve v českých zemích, která je jednou ze 14 autokefálních církví světa. Proto pravoslavná církev považuje za relevantní údaj součet výše zmíněných čísel, tj. 26 472 věřících občanů, což je mírný nárůst oproti minulému sčítání lidu. Pravoslavná církev je církví multinárodností. Kromě Čechů, Slováků a Rusinů se k ní hlásí i mnohé další národnosti: Rusové, Ukrajinci, Bulhaři, Rumuni, Řekové, Srbové, ale i Němci, Američané, Finové a mnozí další. Pravoslavná církev je však také církví národní a lidovou, československou, s kořeny v dobách svatých věrozvěstů Cyrila a Metoděje, jejichž dílo stálo v samotných kulturních a náboženských základech nejen našich, ale i ostatních slovanských národů.

Ostatní křesťanské církve celkově při sčítání lidu v roce 2011 zřejmě ztratily velmi mnoho těch, kteří se k nim oficiálně hlásí, oproti roku 2001. Média se hned po zveřejnění těchto výsledků začala předhánět v komentování o tzv. „úpadku tradičních církví u nás“.

V celkových komentářích se ale často opominá fakt, že téměř 5 milionů lidí při sčítání 2011 kolonku náboženského vyznání vůbec nevyplnilo! Je to oproti roku 2001 nárůst o 4 milióny občanů, kteří nechťejí svou víru přiznat před státem – tito lidé neuvědli, že jsou nevěřící,

– ale naopak, tito lidé chtějí zůstat vnitřně svobodní v tak zásadní otázce jejich života, jakou víra bezpochyby je. Touze po vnitřní svobodě v Kristu učí všechny křesťanské církve, včetně pravoslavné, a jsme rádi, že i občané v České republice tuto vnitřní svobodu hojně využili, velice si však vážíme také těch, kteří svou víru i před státem, přes deklarovanou dobrovolnost otázky, přiznali. Je třeba také poznamenat, že dobrovolnost této otázky byla ze strany státu i sčítacích komisařů významně zdůrazňována, proto celkové výsledky sčítání lidu v této otázce absolutně nevytvářejí o reálném obrazu obyvatelstva Čech, Moravy a Slezska.

Křesťanské církve patří k základním pilířům naší evropské společnosti, přestože v její východní části byly desetiletí perzekvovány, či dokonce programově likvidovány. Rozhodnutí, že otázky ohledně náboženského vyznání jsou dobrovolné, a není tedy třeba je vyplňovat, jak bylo zdůrazňováno sčítacími komisaři, dokazuje skutečnost stále přítomnosti ducha doby minulé, který je v naší společnosti stále živý. Etické a kulturní hodnoty, které křesťanské církve reprezentují a společnosti přinášejí, jsou nezávislé na politické moci a jsou věčné.

Metropolita Kryštof, prot. Jan Hauzar, br. Ondřej Chrást

	Pravoslavná církev v českých zemích	Ruská pravoslavná církev
Hlavní město Praha	6 685	2 595
Středočeský kraj	2 607	841
Jihočeský kraj	561	188
Plzeňský kraj	1 493	174
Karlovarský kraj	897	293
Ústecký kraj	1 693	321
Liberecký kraj	718	255
Královéhradecký kraj	579	125
Pardubický kraj	831	113
Kraj Vysočina	336	122
Jihomoravský kraj	1 956	446
Olomoucký kraj	1 120	113
Zlínský kraj	358	89
Moravskoslezský kraj	794	169
Česká republika	20 628	5 844

MEZINÁRODNÍ FESTIVAL PRAVOSLAVNÉ HUDBY ARCHAION KALLOS

Ve dnech 18. října až 3. listopadu 2011 se v Praze konal 2. ročník mezinárodního festivalu pravoslavné hudby Archaion kallos. Stejně jako v předchozím roce byl i letos hlavním organizátorem této významné kulturní události pravoslavný skladatel a dirigent Marios Christou, který působí mimo jiné jako sbormistr Sboru chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze, kde se konaly i všechny koncerty zmíněného festivalu.

Řecký výraz „Archaion kallos“ znamená doslova „starobylá krása“, ovšem v pojmoslovi svatých otců východní křesťanské církve „Archaion kallos“ znamená „archetypální“ neboli „původní krásu“, tedy krásu, kterou spatřil člověk v ráji a kterou sám po stvoření měl. První a jediný festival pravoslavné hudby v Praze byl nazván tímto jménem, protože každý počín v duchovní hudbě, ať už komponování nebo interpretace, je vlastně jakési hledání, vědomé či nevědomé, této původní „praprasy“.

Festival byl zahájen 18. října koncertem s názvem Byzantská duchovní hudba. V jeho první části vystoupil pod vedením Valentiny Šukliny a Maria Christou Sbor chrámu sv. Cyrila a Metoděje se čtyřmi zpěvy slovanské bohoslužebné tradice: Světlo tiché a Cherubinská píseň byly předneseny v češtině, Otče náš a Dostojno jest v cir-

kevní slovanštině. V druhé, hlavní části koncertu vystoupil vynikající řecký mužský sbor Tropos pod vedením Constantina Angelidise. Na programu byly autentické byzantské nápěvy z řecké pravoslavné hymnografie (J. Koukouzelis, P. Bereketes ad.).

O dva dny později vystoupil na koncertě nazvaném Byzantská vs. slovanská tradice podobně zaměřený dvacítičlenný mužský sbor Byzantion z rumunského Jaši, vedený mladým dirigentem a skladatelem Adrianem Sirbu. Tento sbor a členky ženského sboru Filokallia řízeného V. Šuklinou představily nejzajímavější části liturgie sv. Jana Zlatoustého, jak je zhudebnili jednak byzantský skladatelé (v podání sboru Byzantion), jednak slovanští autoři (v podání Filokallie). K nevědnímu duchovnímu zážitku z vystoupení rumunského sboru při-

Pražský komorní sbor a Filokallia, řídí Marios Christou

CÍRKEV A SPOLEČNOST

spělo i to, že zpěváci si přáli zhasnout všechna světla v chrámu a zpívali jen při svíčkách.

Mezitím proběhl 19. 10. koncert s názvem Pravoslavný romantismus, na němž sbor Pražští pěvci řízený S. Místrem předvedl 12 částí vybraných z liturgie sv. Jana Zlatoustého a zhudebněných S. Rachmaninovem (op. 31). Jako host vystoupil brněnský univerzitní sbor Láaska opravdivá pod vedením J. Černockého (který působí také jako sbormistr pěveckého sboru pravoslavného chrámu sv. Václava v Brně) a J. Špačka s duchovními skladbami A. Kastalského.

Poslední koncert s názvem Postmoderna a pravoslavi se uskutečnil 26. října. Na něm Pražský komorní sbor spolu s Filokallií provedl pět částí z Kajicích kánonů známého estonského skladatele Arvo Parta (dirigentem byl opět M. Christou). Před skladbou A. Parta zazněly v podání ženského sboru Bubureza za řízení M. Fouskové ve světové premiéře dvě skladby současných skladatelů H. Bartoně a J. Gemrota (Cherubinská píseň a jest vpravdě důstojno).

Festival tím však neskončil, neboť v neděli nato byla v jeho rámci sloužena v katedrále sv. Cyrila a Metoděje svatá liturgie, na níž s místním chrámovým sborem hos-

toval přední řecký protopsaltis (hlavní chrámový zpěvák) A. Chaldaiakis. Tento umělec pak 2. listopadu zakončil na HAMU festival přednáškou o byzantské hudební teorii. Další přednáška v rámci festivalu se konala před koncertem sboru Byzantion v Rumunském kulturním institutu; dirigent tohoto sboru A. Sirbu na ni seznámil posluchače s historií a hudebním i duchovním pojetím tradičního rumunského pravoslavného liturgického zpěvu. V Rumunském kulturním institutu byla – rovněž v rámci festivalu – také otevřena výstava fotografií z kyperského monastýru Kykkos a z rumunského kláštera Sf. Trei Ierarhi. Vernisáž výstavy, která byla 24. října, byla pak doplněna komentovanou projekcí dokumentárního filmu Stones of Famagusta, který účastníky seznámil s překvapujícím množstvím většinou gotických chrámů – nyní většinou v ruinách – v kyperské Famagustě.

Stejně jako předchozí ročník festivalu Archaion kallos byl i druhý ročník nevsedni událostí jak kulturní, tak i duchovní. Přejeme jeho organizátorům, aby se jim i v příštím roce dostalo Božího požehnání k uskutečnění dalšího ročníku tohoto mimořádného festivalu.

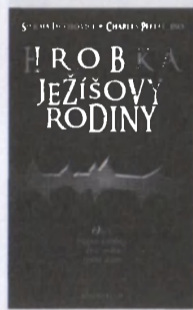
Marta Koutová

Mužský sbor Byzantion

SIMCHA JAKOBOVICI A CHARLES PERLLEGRINO: HROBKA JEŽÍŠOVY RODINY

Napínavá a vzrušující kniha Šifra mistra Leonarda od Dana Browna a následně poutavě napsané knihy několika dalších autorů vedly k probuzení zájmu o dějiny křesťanství a jejich počátků u velké části seriálních čtenářů literatury i senzacechtivých konzumentů napínavého čítiva. Netřeba asi připomínat, že tato díla dovedně kombinují historická fakta s mystifikací a byla napsána nikoliv s cílem rozšířit čtenářův obzor a znalosti o křesťanství anebo čtenáře jakkoliv duchovně rozvíjet a obohatit, ale s cílem pobavit a zajistit vysoké příjmy autorům a nakladatelům. Podobnou knihou, která svými tezemi zpochybňuje základní pravdy křesťanské zvěsti a tváří se přitom „docele vědecky a seriózně“, je dílo Simchy Jakobovičiho a Charlese Perllegrina *Hrobka Ježíšovy rodiny*.

V této knize se autoři snaží dokázat, že v jedné z hrobek nalezených v Jeruzalémě byly objeveny pozůstatky Ježíše Nazaretského a jeho rodiny. Pokud by to byla pravda, byl by to důkaz, že Kristus nevstal z mrtvých. Celé křesťanství by se ocitlo v troskách.

Co kniha říká? Roku 1980 byla odkryta na jeruzalémském předměstí Talpiot hrobka s 10 kostními schránkami. Takové schránky sloužily k druhotnému uložení kostí, které zůstaly z těla nebožtíka. Byl to u bohatších lidí v Jeruzalémě obvyklý způsob pohřbívání. Kostní schránky pocházejí cca z roku 70 po Kr., a datují tak hrobku do novozákonní doby.

Když archeologové z hrobky vynesli objevené schránky, zjistili, že šest z nich nese nápisy se jmény zemřelých, mezi nimi i „Ježíš, syn Josefův“. V ní byly podle autorů knihy druhotně uloženy kosti zetlelého těla Ježíše Krista.

Ostatních pět schránek nese jména: „Maria“, „Mariamné, známá jako mara“ (v řečtině), „Jose“, „Juda, syn Ježíšův“, „Matouš“. Zbylé schránky byly bez nápisů. To je důležité, protože dále se snaží autoři dokázat, že původně v tomto hrobě byla i známá schránka s nápisem „Jakub, syn Josefův, bratr Ježíšův“. Jedna schránka nalezená v hrobce se skutečně při převozu ztratila. To je podle autorů právě schránka Jakubova. Taková shoda jmen by byla opravdu zarážející. Autoři se snaží prokázat, že Jakubova schránka pochází z „Ježíšovy“ hrobky, a používají hlavně rozbor patiny na schránkách z hrobky a na

schránce Jakubově. Výsledky jsou si mimořádně podobné – ale nebylo provedeno srovnání se schránkami z jiných hrobek téhož pohřebiště. Jako srovnávací vzorek sloužila patina ze schránek z pohřebišť s jinými geologickými podmínkami. Výsledek je tedy nepřesvědčivý.

Ovšem schránka, která se při převozu ztratila, byla bez nápisu. Copak by archeologové, kteří bez problémů objevili a přečetli (!) nápisy na šesti schránkách, přehlédli nápis na sedmé? Schránka byla navíc ihned změřena – měřila 60 cm, Jakubova schránka má pouze 56,5 cm. To se snaží autoři odbýt tím, že Jakubova schránka se při výzkumu rozlomila a byla slepena – jenže pak by byla spíše delší, ne kratší. Rozdíl v délce a fakt, že archeologové na vyzvednuté schránce žádný nápis nenašli, svědčí, že Jakubova schránka není totožná se ztracenou schránkou z talpiotské hrobky.

Autoři ale tvrdí, že už samotná shoda jmen na schránkách se jmény osob, které se podle Pisma pohybovaly v Ježíšově okolí, svědčí, že tu byl pohřben Ježíš Nazaretský. Podívejme se na jména na schránkách.

1) „Ježíš, syn Josefův“. Autoři konstatují, že obě jména byla v novozákonní době hojně užívaná (Josef se jmenoval každý sedmý muž). Vypočítávají pravděpodobnost výskytu jména „Ježíš, syn Josefův“ na 1:79 – tedy 1 ze 79 mužů nesl toto jméno. Pokud uvádějí počet všech mužů v Jeruzalémě 100 let před zánikem chrámu na 80 000 (do něhož ale nejsou zahrnuti židovští poutníci, kteří do Jeruzaléma přicházeli po desetitisících a mezi které patřil i Ježíš Nazaretský), pak bychom napočítali 1 000 „Ježíšův, synův Josefových“.

2) „Juda, syn Ježíšův“ jim situaci komplikuje: nikoho takového Písmo ani apokryfy neznají. Autoři se proto uchylují k nepodložené teorii, že Juda byl synem Ježíše a Marie Magdalény.

CÍRKEV A SPOLEČNOST

3) „Matouš“. Autoři poukazují na několik jmen Matouš (byť v nejrůznějších tvarech) v Ježíšově rodokmenu u Lukáše. Považují tedy za přirozené, že je nalézají i v „Ježíšově“ hrobce. I jméno Matouš však bylo tehdy obvyklé.

4) „Josa“ či „Jose“ – zdobně od „Josef“, jednoho z nejběžnějších jmen, ovšem zdobně od neobvyklé. Většinou se používal tvar „Jos“. Zdobně od „Josa“ či „Jose“ je známa jen z této schránky. Podle autorů byl tak nazýván Ježíšův bratr, o kterém hovoří Marek (6, 3). Evangelium je ale psáno řecky. Ježíš je tu nazýván „αδελφος Ιωητα“, v různocnění „Ιωη“. Ale provést ztotožnění pohřbeného Josefa s Kristovým bratrem pouze na základě toho, že na schránce je „Josa/Jose“ místo obvyklého „Jos“, je odvážné. O to víc, že jeho jméno „Jose“ známe pouze v řeckém přepise a nelze říci, jak bylo jméno z aramejštiny transkribováno, zvláště pokud jde o koncovou samohlásku. Ale i kdyby se Ježíšův bratr jmenoval „Josa/e“, neznamená to, že by tuto zdobně od běžného jména nemohl používat i jiný Josef. Chatrnost své hypotézy uznali i autoři a do závěrečné statistické rovnice zařadili tohoto muže jako „obyčejného“ Josefa.

5) „Maria“ – je psáno hebrejsky, ale je to fonetický přepis latinské podoby hebrejského „Mariam“. Stejný tvar má toto jméno i v řečtině. Autoři však z toho vyvozují, že je zde pohřbena matka Ježíše Nazaretského, která byla v církvi ctěna pod svým latinským jménem! Skutečně Matka Boží byla ctěna pod jménem, které v řečtině nesly všechny její jmenovkyně. Nápis na schránce tedy pouze dokazuje, že v hrobce je pohřbena jakási Marie, která používala i řeckou podobu jména. V Jeruzalémě to ale nebylo nic divného. Vždyť sem proudili i Židé z diaspory, kteří měli řečtinu jako svou mateřštinu. Navíc Marie bylo v novozákonní době nejběžnějším ženským jménem v Izraeli. Nosila je asi čtvrtina žen!

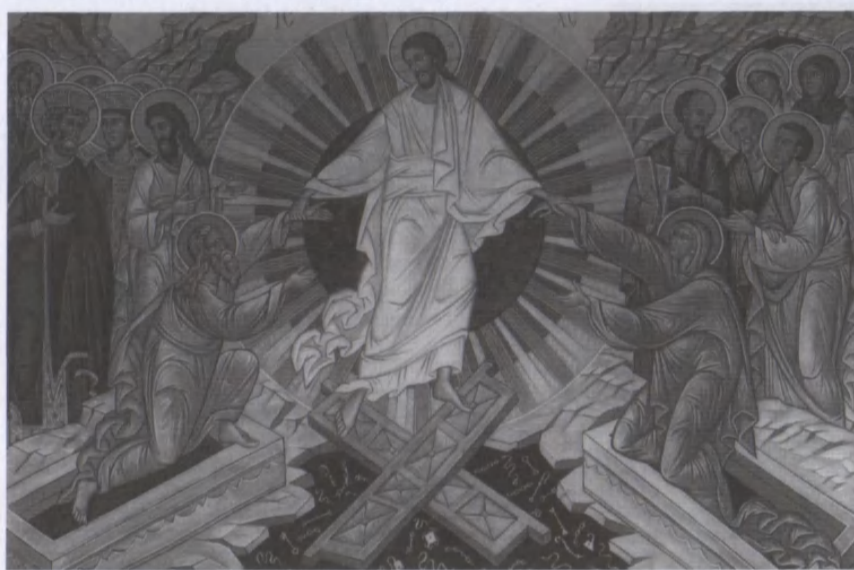
6) „Mariamné“, známá jako „mara“. Mariamné je jméno Marie, které se hebrejsky psalo „Mariam“. V této podobě je souběžně s tvarem „Maria“ používá i řecký text Nového zákona. Je tak zvana Bohorodička i Máří Magdaléna. Tvary „Maria“ a „Mariam“ jsou tedy v řečtině zcela záměnné. Na schránce je ale uveden řecký tvar „Mariamné“. Na něm autoři stavějí jeden z nejdůležitějších důkazů, že jde o hrobku rodiny Ježíše Nazaretského. „Mariamné“ ztotožňují s Marií z Magdaly. Poukazují na to, že v apokryfních Skutcích Filipových byla tato učednice nazývána právě „Mariamné“. Tak ji nazývá i apokryf

Pistis Sofia a Origenés. Jenže Pistis Sofia i Origenovy údaje pocházejí ze 3. století. Skutky Filipovy dokonce ze století 4. Ve starších spisech není Marie Magdalská nikdy nazývána „Mariamné“. „Mariamné“ z hrobky je prostě jakási Marie. Lze ji však ztotožnit se světící z Magdaly? Autoři se domnívají, že je to možné na základě druhé části nápisu „známá jako „mara“. „Mara“ je podle nich hebrejské (aramejské) slovo „pán“ či „učitel“. Podle gnostiků byla Máří Magdaléna významnou Kristovou učednicí, podle gnostických Skutků Filipových se věnovala i misii, a lze ji tak označit za učitelku.

Argument lze zpochybnit právě v klíčovém slově „mara“. To znamená v novozákonní době především „pán“, zde tedy „paní“. Má i význam „mistr“ nebo „učitel“, ale pro mistra ve smyslu „učitel“ býval používán výraz „rabbi“. Pokud by tedy měla být zdůrazněna u Marie učitelská úloha, objevil by se zde spíše výraz „rabbi“. Nápis je tedy třeba číst asi jako „Marie, známá jako pan/paní“. Jednalo se o významnou ženu, ale její ztotožnění s Marií Magdalskou je liché. Už proto, že přízvisko „Magdalská“ je pro ni v nejstarších pramenech (evangelích), používáno naprosto běžně, a na nápisu se neobjevuje.

Podtrženo, sečteno: V nápisu se nenachází nejen nic, co by identifikovalo pohřbeného „Ježíše, syna Josefova“ s Ježíšem Nazaretským, ale ani nic, co by tomu být jen nasvědčovalo. Jako argument lze uvést pouze kombinaci jmen, která známe z Nového zákona z Ježíšova okolí. Autoři se snaží spočítat, kolik z 80 000 mužů v Jeruzalémě mohlo mít ve svém okolí stejnou kombinaci jmen, která se objevuje v hrobce. Proto je v knize uvedena rovnice pravděpodobnosti: Ježíš, syn Josefův – 1:79, Marie – 1:24, Mariamné – 1:193, Jose – 1:7 (jako u jména Josef). Z takto postavené rovnice, kdy se násobí čísla za dvojtečkou, vyjde pravděpodobnost 1:2 561 496, tedy že takovouto kombinací jmen v nejbližším okolí měl 1 muž z více než 2,5 milionu. Což už by byla pravděpodobnost hraničící s jistotou, že se jedná o hrobku Ježíše Nazaretského. Ale rovnice je značně nadhodnocena, zejména ohledně obou Marií. U první („Maria“) je uvedena pravděpodobnost 1:24, dle výskytu na kostních schránkách. Tak i u „Mariamné“ – tu je však třeba považovat rovněž za Marii. Jinak není důvod ji vůbec do rovnice přijímat, poněvadž žádná „Mariamné“ se v okolí Ježíše nevyskytovala. Pravděpodobnost výskytu jména Marie je ale 1:4 (v tomto poměru bylo jméno zastoupeno v populaci).

CÍRKEV A SPOLEČNOST

Potom ale rovnice vypadá takto: 1:79 x 1:4 x 1:4 x 1:7. Výsledek je 1:1988 a kombinace těchto jmen se mohla objevit v jednom z necelých 2 000 případů. Tedy mužů, kteří se jmenovali „Ježíš, syn Josefův“, měli v okolí dvě Marie a dalšího Josefa, bylo během novozákonní doby v Jeruzalémě 40, nepočítaje obyvatelé Izraele, Galileje ani zástupy poutníků z diaspory.

Zmíníme ještě skutečnost, která svědčí proti ztotožnění odkryté hrobky s hrobkou Spasitelovy rodiny. Křesťané od počátku pokládali Kristovo zmrtvýchvstání za důležitou součást víry. Prázdný hrob a neexistence tlejícího těla Kristova byly její podmínkou. Pripusťme na okamžik, že Ježíšovi učedníci a jeho rodina chtěli oklamat své stoupence a Spasitelovo tělo z hrobky ukradli. Pak by bylo naprostým nesmyslem uložit ukradené tělo do schránky se jménem, do hrobky blízko Jeruzaléma, do níž byli dále pohřbíváni Ježíšovi nejbližší. V tom případě by se učedníci vystavovali nebezpečí, ba jistotě brzkého odhalení ze strany Židů. Jak čteme u Matouše, měli saduceové velký zájem na tom, aby se nešířily pověsti o Ježíšově zmrtvýchvstání. To oni si vyžádali na Pilátovi posta-

vení stráže ke Kristovu hrobu a zapečetění kamene. Pokud by ukradené Spasitelovo tělo bylo pohřbeno do rodinné hrobky, kam byli ukládáni další členové rodiny, nepochybně by se to saduceové dozvěděli. Pak by okamžitě a nemilosrdně použili tuto informaci k likvidaci skupiny Kristových vyznavačů. Samotného Krista by pak prohlásili za lžimesiáše. To vše Ježíšovi učedníci věděli, a tak, pokud už by jeho tělo ukradli, dozajista by je zahrabali na nějakém skrytém místě a postarali se, aby se nikdo nikdy nedozvěděl, kde leží.

Ačkoli si autoři knihy „Hrobka Ježíšovy rodiny“ velmi přáli dokázat, že našli důkaz popírající Kristovo vzkříšení, prokázat se jim to nepodařilo. Sice NELZE VYVRÁTIT, že by nalezená hrobka MOHLA patřit Ježíši Nazaretskému – to ale nelze vyvrátit u kterékoli neoznačené kostní schránky či lebky nalezené na jeruzalémských pohřebištích a datovatelných do novozákonní doby. Závěry knihy tváří v tvář faktům naprosto neobstojí. A tak můžeme stále hlásat světu radostnou zvěst: „Vstal z mrtvých Kristus, smrti smrti překonal a jsoucím ve hrobech život daroval!“

Jiří Jukl

JEŠTĚ K 60. VÝROČÍ UDĚLENÍ AUTOKEFALITY PRAVOSLAVNÉ CÍRKVI V ČESKOSLOVENSKU

„Ruská pravoslavná církev, v osobě patriarchy moskevského a celého Ruska Alexije a celého posvátného archierejského sboru, na žádost církevního sněmu Pravoslavné církve v Československu, dává této církvi, která byla doposud exarchátem Moskevského patriarchátu, autokefalitu. Ruská pravoslavná církev se jednotným srdcem modlí k nebeskému arcipastýři Hospodinu našemu Ježíši Kristu, aby dal své Božské požehnání nemladší sestře v rodině autokefálních pravoslavných církvi, církvi v Československu, a aby ji ověřil svou slávou.“ *Svetlo pravoslávia, 1951, č. 10*

Tato památná slova, jež zazněla z úst o. Nikolaje Kolčického, kancléře Moskevského patriarchátu, na slavnostním zasedání exarchátního shromáždění 8. prosince 1951 v chrámu sv. Cyrila a Metoděje, znamenala nový historický milník v dějinách pravoslavné církve v Československu a počátek jejího dalšího budování a vývoje.

Pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku si ve čtvrtek 8. prosince 2011 připomněla 60. výročí od tohoto slavnostního okamžiku, kdy se stala zcela samostatnou a zodpovědnou za pokračování cyrilometoděj-

ského odkazu, uchování pravoslavné tradice a duchovní vedení své pastvy.

Svatá liturgie se konala v zaplněném chrámu svatého Mikuláše na Staroměstském náměstí, který byl propůjčen na tuto sváteční událost od Církve československé husitské. K tomuto chrámu se vztahují počátky obnovení pravoslavného hnutí v Čechách, jemuž se roku 1874 podařilo chrám získat pro vykonávání pravoslavných bohoslužeb za pomoci ruských duchovních. Bohoslužby v tomto chrámu probíhaly až do roku 1945 a mj. zde byla

HISTORIE A SOUČASNOST

sloužena vůbec první archijerejská bohoslužba novomučedníka Gorazda po návratu z jeho biskupského svěcení v Bělehradě.

Svatou liturgii sloužil Jeho Blaženost Kryštof, metropolita českých zemí a Slovenska, společně s Jeho Vysokopřeosvícenosti Hilarionem, metropolitou volokolamským, předsedou odboru pro vnější vztahy Moskevského patriarchátu, a dále polským biskupem Pajsijem a hierarchy Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku arcibiskupem michalovsko-košickým Jurajem a biskupem komárenským Tichonem, za velmi početné účasti duchovních ze všech částí církve.

Na slavnostní liturgii byli přítomni rovněž představitelé jiných křesťanských konfesi. Římskokatolickou církev zastupoval mons. biskup Václav Malý, Církev československou husitskou pak pražský biskup ČCSH David Tonzar a patriarcha ČCSH Tomáš Butta.

Z pravoslavné hudební tvorby zazněla Liturgie sv. Jana Zlatoustého P. I. Čajkovského, která v podání moskevského Synodálního sboru připomněla její premiéru pod taktovkou samotného autora v tomto chrámu roku 1888.

Tématem kázání, jehož se ujal prof. Milan Gerka, bylo historické připomenutí vývoje pravoslavi na našem území, jeho složitě cesty k udělení autokefality v roce 1951. O Gerka ve svém kázání poděkoval všem církvim, jež se podílely na formování a organizaci pravoslavi na historickém území dnes již dvou samostatných států – Česka a Slovenska – církvi konstantinopolské, církvi srbské a Ruské pravoslavné církvi, kterou vnímáme jako svatou Rus, zemi desetitísiců mučedníků za pravoslavnou víru. Zdůraznil přínos misie sv. Cyrila a Metoděje pro všechny slovanské národy a také zmínil budování novodobé církve svatým novomučedníkem Gorazdem. Podtrhl také přínos našeho prvního jednomyslně zvoleného metropolity Jejevferije v roce 1951, který předtím strávil několik let ve stalinských gulazích.

Po bohoslužbě zazněly zdravice našich hostů; pozdrav metropolity Sávy z Polské pravoslavné církve a pozdrav arcibiskupa prešovského a celého Slovenska Jána. Ze zdravice patriarchy moskevského a celé Rusi Kirilla, kterou přečetl metropolita Hilarion, vybíráme: „V těchto dnech Pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku pastoračně pečuje o mnohonárodnostní stádo, jež žije ve dvou nezávislých státech. Ve své touze, „aby se slovo Páně

Liturgii zpíval Synodální sbor Moskevského patriarchátu

stále šířilo a bylo oslaveno jako u vás,“ (2 Sol 3.1) svědčí o pravdě svatého pravoslavi před množstvím lidí, rozvíjí její aktivní misionářské dílo, náboženské vzdělávání a sociální práci.“

Na závěr pozdravil všechny přítomné biskup ČCSH David Tonzar.

Svaté liturgie se účastnila také celá řada vzácných hostů z řad diplomatů a společenského života. Po bohoslužbě se všichni společně s vzácnými hosty odebrali na recepci do hotelu Icon v tradiční pravoslavné budově v ulici V Jámě na Praze 1.

Na závěr tohoto článku ještě citujeme řeč metropolity Jejevferije, přetištěnou v časopise Svetlo pravoslavia, po zvolení prvním metropolitou autokefální Pravoslavné církve v Československu; myšlenky tehdy napsané zůstávají stále aktuální. . . . „Jsme určeni k velikému a posvátnému dílu: budování a upevnění Božího domu, kterým je Kristova svatá církev. Připomeňme si slova apoštola: „I vy buďte živými kameny, z nichž se stavi duchovní dům!“ (1 Petr 2, 5)“

Mgr. Ondřej Chrást, Mgr. Tatiana Fejsaková

BOŽSKÁ LITURGIE NAŠEHO SVATÉHO OTCE JANA ZLATOUSTÉHO

Božská liturgie našeho svatého otce Jana Zlatoustého. *Pracovní verze nového českého překladu.* Na základě textů v řečtině, církevní slovanštině, angličtině, ruštině a češtině přeložili a připravili Marek Krupica a Jiří Stránský. Litoměřice/Příbram 2008. ISBN 978-80-86226-83-5, 89 stran

Pokud někdo nebo něco vybočuje z určité normy či úzu, bývá tato okolnost hodnocena různým způsobem. A to i v případě, že se daná osoba či věc pozvedá nad jistou normu či úzus ve smyslu pozitivním.

Překlad náboženských (a máme na mysli nyní především křesťanských) textů je spojen s počátky současné evropské civilizace. Obecně je znám vliv Jeronýmových překladatelských počinů a stejně tak i cyrilometodějské misie, jako později například Martina Luthera. V obecném povědomí (což platí z velké části pro odbornou překladatelskou a translatočnickou veřejnost) pak v živé paměti zůstává především vliv křesťanství západního. Východní křesťanství patří k oblastem spíše marginalním, řekněme jinak, oblastem „vybočujícím“. O to neobvyklejší působí nedávný překladatelský počin dvou českých pravoslavných teologů: Marka Krupici (rovněž pedagoga na HTF UK) a Jiřího Stránského (nynějšího arcibiskupa michaloveckého)¹. Přeložili totiž text spjatý s křesťanstvím východním, konkrétně Chrysostomovu liturgii, text, který se užívá při pravoslavných bohoslužbách nejen v celém ortodoxním světě, ale také v České republice. Jejich překlad východní Chrysostomovy liturgie pořízený již roku 2006 je ostatně již pátým a nejmladším překladem tohoto bohoslužebného textu do češtiny². Jeho vznik dle slov překladatelů³ (úvod, str. 5–7) vyplývá z „potřeby překladu, který by ctitelům našeho mateřského jazyka znovu přiměřeným způsobem zprostředkoval krásu byzantské liturgie“.

Při čtení již zmíněného úvodu a také při čtení přání a požehnání biskupa Jiřího Stránského (str. 3) je patrné, že ačkoli se překlad chápe jako pokračující v určité textové tradici, na níž navazuje a o níž se opírá, je zajímavé, že se již a priori počítá se „spoustou kritiky“ (str. 3) a „předložením... překladu liturgickým badatelům a církevní veřejnosti k posouzení a diskusi“ (str. 7). Na okraj diskurzu podotkneme, že fakt, aby překladatel poskyto-

val své dílo k (nejen) odborné diskusi, je zvláště při překladu religiálních (často silně iluzionistických) překladových textů věc hodně zřídka, stejně tak jako okolnost, že translátor (podobně jako je tomu u Krupicova a Stránského překladu) podává fundovaný výklad k jazykovému systému (str. 5–6) a zmiňuje předlohy. Krátce bych si však dovolila okomentovat okolnost, jež působí tento zdanlivě konfrontační charakter překladu. První překlad Chrysostomovy liturgie (tzv. Rankův) pocházel vzhledem k politickým a společenským povinnostem v Českých zemích až z konce 19. století, a na něj pak navazovaly dva významné překladové texty vzniklé až po roce 1918, Kráčmarův překlad a tzv. Gorazdův sborník. Zejména poslední dva se stále uplatňují, a to i přesto, že slovní zásoba textů leckdy zastarala a že se ve zmíněných textech objevují lexikální výpůjčky zejména z církevní slovanštiny a živých slovanských jazyků, které tak vystupují v češtině jako zdanlivě bezekvivalentní slovní zásoba⁴. Úzus zmíněných textů se však v pravoslavném prostředí na mnoha místech petrifikoval, a to za cenu předpokládané nechtivosti novému (modernizujícímu) překladu⁵. Překladatelé pak oprávněně považovali za nutné předpokládat nikoli bezproblémovou recepci překladu. Jaká však je či bude další recepce textu, ukáže až čas. Představme nyní nezákladnější rysy a zároveň klady zde recenzovaného textu:

1. Zmíňme na prvním místě jasně naznačený vztah k recipientovi a účelu textu.
2. Na textové úrovni je patrná snaha o srozumitelnost a zároveň dodržení poetiky textu, ostatně dva faktory, které se například při překladu poezie ne vždy podaří dodržet. Dává se přednost obecně známým lexémům, jako například *Bohorodička* nebo *svátosti*, namísto výpůjček *Bohorodice* nebo *Tajiny*, jaké najdeme například ještě v Gorazdově sborníku. Přes inovační ten-

dence však překlad zachovává figury a tropy, případně slovosledné inverze a text tak má naznačenou jistou „východní patinu“, aniž by působil archaickým dojmem, srov. např. *Ke cti a na památku naší neblahoslavenější Vládkyně, Bohorodičky a vždy Panny Marie. Skrze její přimluvy přijmi, Pane, tuto oběť na svůj nebeský oltář – Královna ve zlatém oděvu ti stojí po pravici* (str. 17).

3. Dalším důležitým faktorem je věrnost byzantské textové (a teologické) tradici. Ta se projevuje například dodržováním textových pasáží, které podle některých translatořů či slavistů (např. Štefana Švagrovského⁶) mají být v případě anachroničnosti vypuštěny (srov. pasáž na straně 63: *Dvěře, dvěře, moudrost, pozor dejme!*) Do této skupiny patří i lexémy nebo syntagmata, jež by mohla na recipienta z jiného prostředí působit diskutabilním dojmem a vyžadující hlubší teologický výklad, srov. např. syntagma strašné svátosti (str. 85).

4. Je zřejmé, že překlad má jednotnou makrostrategii, již podléhají dílčí mikrostrategie. Tuto – zdánlivě samozřejmou – okolnost zmiňujeme proto, že u mnoha překladů v náboženském prostředí zcela chybí.

Překlad byl v úvodu svými autory nazván textem pracovním, přičemž je na tomto místě třeba zdůraznit, že svým charakterem intenci pracovního překladu převyšuje. Pro případné další vydání by se doporučovalo odstranit minimální nedostatky na stylistické rovině (například některé formulace v rubrice, metodických pokynech pro kněze), na ortografické rovině, nebo při práci s intertextualitou (sjednocení úzu citací: na jedné straně se používají citace z ekumenického překladu Bible, na druhé straně číslování dle Septuaginty). Vzhledem k tomu, že translatoři nabízejí text „církvní veřejnosti“, je místy patrné, že počítají s recipientem-insiderem, který zná veškerou speciální bohoslužebnou terminologii a správně zařadí do bohoslužebné přípravy (proskomidie) vysoce homonymní větu typu: *Pak obrátí beránka pečeti nahoru, zarazí kopí z jeho levé strany* (str. 16) a bude vědět, že beránkem se rozumí bohoslužebný chléb a pečeti a kopím určitý druh nože. Již svou formou a obsahem je tento překlad nicméně schopen oslovit i veřejnost necírkvní, a proto nabízíme ke zvážení možnost užití glosáře liturgických termínů. Podobné naj-

deme například u německých překladů. Pro potřeby odborné veřejnosti si mohla zasloužit podrobnější komentář taktéž práce s předlohami, konkrétně s řeckým originálem a dále s církevněslovanskou verzí a paralelními texty. Práce s dvěma originály (církevněslovanský text není vždy pouze „podstročnick“) a paralelními texty si totiž zaslouží velkou pozornost a v případě zdařilého translatu i ocenění.

I přes všechny zde zmíněné výhrady se domníváme, že se v případě překladu Chrysostomovy liturgie od Marka Krupici a Jiřího Stránského jedná o zdařilý počín, který by si zasluhoval jak pokračování v podobě překladu již nepracovního, tak úspěšnou recepci na farnostech a v neposlední řadě vyvolání či rozvinutí „konstruktivní diskuse o moderní jazykové úpravě stávajících českých liturgických textů“ (str. 3). Jak známo, liturgický text je textem mnohovrstevným a na tomto místě nebyly postíženy všechny jeho aspekty. Intencí této recenze tedy je rovněž upoutání pozornosti na tento text nejen v kruzích teologických, ale i slavistických nebo v kruzích klasické filologie, a to s ohledem na jevy, jež zde byly ponechány stranou (např. práce s řečtinou atd.).

Vraťme se ale k úvodní větě této recenze. Nevylučujeme, že také recepce – včetně odborné – tohoto textu bude nejméně dvoji povahy, a to z různých důvodů. Dovolu ale na tomto místě zakončit lidovou moudrostí, možná poněkud patetickou, která se vztahuje jak k naší úvodní myšlence o „výjimkách“, tak k tomuto překladu. Citát zni: „Každá duše, která se pozdvihuje, pozdvihuje svět.“

Eva Hrdinová, Ph.D.

1 Na tomto místě ponecháváme stranou církevní tituly obou překladatelů.

2 Nezmiňuji zde velkomoravskou překladovou produkci (např. Pražské zlomky hláholské), ani překladatelské snanv o východní liturgii v dobách husitských (např. překlad kněze Pavla Bydžovského).

3 Lexémy „překladatel“ a „translátor“ pojímám v tomto textu synonymně.

4 Srov. Straková, Vlasta. Termin jako překladatelský problém, in: Kufnerová, Zlata et al. (eds.), Překládání a čeština. Jinočany 2003, s. 90–96.

5 Srov. Hrdinová, Eva. Je možné najít stejný jazyk mezi konfesemi? (Zamyšlení nad problematikou náboženské slovní zásoby pravoslavi), in: Ambros, P. (ed.), Fórum Velehrad I. Communio ecclesiarum – očištění paměti, Olomouc, Centrum Alekti Velehrad-Roma, Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2007, s. 299–312.

6 Švagrovský, Štefan. Z historie slovenských překladov byzantských liturgických textov, in: Slavica Slovaca, ročník 34, 1999, číslo 1, s. 42–51.

ZPRÁVY Z EPARCHIÍ

PORADA DUCHOVNÍCH KARLOVARSKÉHO PROTOPRESBYTERÁTU V TĚŠOVĚ U MILÍKOVA

V budově nově vznikajícího monastýru Nanebevstoupení Páně v Těšově, která patří církevní obci Mariánské Lázně, se 20. prosince 2011, tedy několik dní před svátky vánočními, konala řádná porada duchovních karlovarského protopresbyterátu.

Samotné poradě, kterou dle protopresbyterátního řádu svolal protopresbyter karlovarského kraje mitr. ThDr. Jan Krivka, předcházela sv. liturgie Jana Zlatoustého. V mokřinské kapli Narození přesvaté Bohorodice ji sloužil vладыka metropolita Kryštof společně s o. Vítem Metodějem Koutem a o. Nikolajem Popovičem. Ostatní přítomní duchovní doprovázeli sloužící zpěvem podle sborníku vладыky mučedníka Gorazda. V závěru liturgie vладыka přítomným připomněl osobnost právě zesnulé bývalého prezidenta Československé a České republiky pana Václava Havla. Všichni přítomní hluboce dojati zazpívali panu prezidentovi, který pomohl k návratu druhé vlně Čechů z Volyně a který se velkou měrou v r. 1989 zasadil o pokojné předání moci diktatury jedné strany do rukou demokraticky volených zástupců lidu, věčnou pamět.

V zasedací místnosti těšovského skitu následovala samotná porada duchovních, kterou zahájil o. Jan Krivka přivítáním vладыky Kryštofa, arcibiskupa pražského a metropolity českých zemí a Slovenska, a ředitele UER v Praze o. ThDr. Jaroslava Suvarského.

Po modlitbě „Otče náš“ vладыka metropolita přítomným požehnal a předal slovo nestoru pravoslavné církve v českých zemích, místnímu arciděkanovi o. Janu Krivkovi. Ten postupně vyzval všechny přítomné duchovní správce, aby přečetli situační zprávu své farnosti dle programu schůze. Během dopoledne se prodiskutovaly dílčí otázky administrativního charakteru, např. způsob zá-

pisu do církevních matrik nebo jednotné vedení účetnictví.

O. Jaroslav Suvarský přítomně informoval o výši a způsobu vyplácení státních příspěvků na mzdy duchovních, administrativy a na opravy církevních objektů.

Významná část porady byla věnována i nedávno zveřejněným předběžným výsledkům sčítání lidu. Otázka víry, potažmo příslušnost k některé z církví, byla prezentována jako údaj nepovinný. Navzdory předchozímu tvrzení ČSÚ a sčítacích komisářů byl tento nepovinný údaj v uplynulých dnech prezentován jako jeden z nejdůležitějších údajů letošního sčítání lidu. A to i přesto, že bezmála polovina obyvatel ČR otázku náboženského vyznání a příslušnosti k církvi na základě výše uvedeného zcela ignorovala.

V průběhu zasedání přišel vладыka metropolita a shromážděné duchovní pozdravit místostarosta obce Milíkov pan Ladislav Ivány.

Závěrem vладыka metropolita popřál všem přítomným požehnané svátky Narození Spasitele našeho Ježíše Krista a úspěšný rok 2012. Požehnal skromné postní tabuli, kterou pro přítomné duchovní připravili o. Paisij a o. Kosma z těšovského skitu. Před odjezdem se duchovní ještě dozvěděli o dalších plánech obou mnichů a prohlédli si ikonopiseckou dílnu o. Paisije.

– jh –

NÁVŠTĚVA RUMUNSKÉHO BISKUPA ANTONIJE

Biskup rumunského města Constance Antonij navštívil ve dnech 16. až 18. prosince 2011 Prahu. Přednášel na Velvyslanectví Bulharské republiky v neděli 18. prosince a sloužil spolu s metropolitou Kryštofem archierejskou sv. liturgií v chrámu sv. Nikolaje v Bubenci (Praha 6). Při tomto chrámu byla ustavena pravoslavná církevní obec se zaměřením na duchovní péči o pravo-

slavně věřící bulharské národnosti. Jejím duchovním správcem byl ustanoven otec Mgr. Plamen Todorov. Vладыka Kryštof mu udělil při této sv. liturgii hodnost protojereje. Po sv. liturgii si oba hierarchové vyměnili pozdravy a vладыka Antonij rozdál přítomným šedesáti dětem z Nedělní školy svatě Ludmily mikulášské dárky.

SKIT SV. NIKOLAJE OSLAVIL CHRÁMOVÝ SVÁTEK

Monastýr – skit sv. Nikolaje na Doubské hoře oslavil svůj chrámový svátek. V neděli 18. prosince 2011 večer se zde četl akathist ke svatému Mikuláši.

Tyto bohoslužby vykonal metropolita Kryštof spolu s protojerejem Mgr. Nikolajem Liščenukem, představitelem duchovního zastupitelství moskevského patriarchátu v Karlových Varech, za hojně účasti věřících. Vladyka metropolita pogrataloval matce igumené Nektarii a poděkoval jí za péči o duchovní a hmotné potřeby monastýru. Dále přítomnému otci Nikolaji popřál ke dni jeho nebeského ochránce. Brzy to bude již deset let od ustanovení otce Nikolaje vyslancem moskevského patriarchátu, působícího při naší autokefální církvi v Praze a později v Karlových Varech.

OLOMOUC

Ve středu 22. prosince se v místní vazební věznici v Olomouci konala již tradiční vánoční nadílka pro obviněné a odsouzené. Zúčastnili se jí duchovní pravidelně docházející do věznice v průběhu celého roku. Obešli jsme společně všech téměř 100 cel, předali jsme drobné dárky a podělili se o radost z vánoční zvěsti. V olomoucké věznici spolupracujeme s místním kaplanem, který nám vždy ochotně zajistí možnost setkání s pravoslavnými vězni.

Zkušenosti ukazují, že pastorační práce ve vězeních je velkým obohacením jak pro obviněné a odsouzené, tak pro duchovní a další pracovníky církve, kteří se této práci obětavě věnují, zřejmě také proto, že lidé obvinění a lidé ve výkonu trestu jsou nuceni trávit mnoho hodin, dnů a let v uzavřeném prostoru a zamýšlet se nad životem a nad nejlubšími motivacemi lidských činů.

Mnozí vězni pravoslavného vyznání se na svých cestách také pravidelně modlí a čtou si Písmo svaté. Někteří Písmo svaté dokonce poměrně dobře znají. I proto je velmi potřebné s pravoslavnými věřícími, kteří se octli ve vězeních, misijně pracovat a neztratit pak s nimi kontakt v církvi, když opustí nápravná zařízení.

jer. Petr Novák

ŽIVOTNÍ JUBILEUM V RODINĚ SVATÉHO NOVOMUČEDNÍKA GORAZDA

Praneteř svatého novomučedníka Gorazda sestra Růžena Gorazda Prachařová, rozená Pavliková, oslavila 29. prosince tohoto roku kulaté životní jubileum ve Velké nad Veličkou. Kromě členů rodiny jí osobně poblahopřál také vladyka metropolita Kryštof a představená monastýru Zesnutí přesvaté Bohorodice ve Vilemově matka Alexie. Sestra Gorazda je správkyňou Památníku svého svatého předka v Hrubé Vrbce a v minulém volebním období byla členkou metropolitní rady Pravoslavné církve v českých zemích. Ke svatému křtu připravila nejstarší dceru bratra Františka Pavlíka Simonu a jejího kanadského manžela se synem. Sestře Růženě přejeme mnohá a blahá léta!

ústředí

ZJEVENÍ PÁNĚ VE VILÉMOVĚ

Dne 6. ledna oslavila Pravoslavná církevní obec ve Vilémově spolu s monastýrem Zesnutí přesvaté Bohorodice a Pravoslavnou akademií již tradičně za účasti poutníků zblízka i zdaleka svátek Zjevení Páně, který nám na začátku roku připomíná božství našeho Pána a Spasitele a také začátek jeho veřejného působení, které začalo jeho křtem ve vodách řeky Jordánu ve Svaté zemi. Tento křest, který bývá někdy teology připomínán také jako vstup trojjediného Boha do stvoření a začátek theose člověka a universa, přijal náš Pán z rukou sv. Jana Křtitele, aby se vyplnilo, co předtím přikazoval a sliboval Zákon a Proroci.

Oslava svátku Zjevení Páně byla ve Vilémově letos potčena vzácnou návštěvou a vedením svaté liturgie J. B. arcibiskupem pražským a metropolitou českých zemí a Slovenska Kryštofem, který ve svém kázání kromě výše uvedeného zdůraznil také to, že křest Páně v Jordánu je pro nás na začátku roku připomínkou našeho vlastního křtu ve jménu Páně. Bohoslužbu spolu s vladykou Kryštofem sloužili také o. Jiří Kolář ze Svitav, o. Dušan Basil Svábeník z Chudobína, místní duchovní o. Arkadiusz Skibinski a o. diakon Mojmir Kříž.

Po svaté liturgii a svěcení vody v kapli vilémovského monastýru se poutníci spolu s vilémovskými občany, kteří se k nim přidali, vydali na asi dvoukilometrovou pouť vesnicí a pak blátivým polem a lesem k Fonkové studánce za zpěvu troparu svátku.

Mnozí cestou také zavzpomínali na předešlé ročníky poutě, kdy bývalo putování orámováno mrazem a hlubokými závějemi. Velké svěcení vody na místě vykonal o. Dušan Basil Svábeník, který ve svém proslovu připomenul význam vody a její ochrany nejenom z duchov-

ZPRÁVY Z EPARCHIÍ

niho a teologického hlediska, ale také z hlediska ekologického, a zdůraznil, že posvěcená voda má moc posvěcovat a obnovovat vše živé ke slávě Boží. Účastníky pak překvapilo snížení hladiny ve studánce, takže si poutníci vodu po samotném posvěcení nabírali přímo ze skruže nad pramenem.

Po návratu do vilémovského monastýru, kde sestry připravily poutníkům milé pohoštění a možnost posedět a porozprávět v přátelské atmosféře, následoval ještě pro-

gram bratra Ing. Davida Mikoláška skládající se z poezie, fotografií a písní o říčce Blatě, jejímž pramenem je také letos posvěcená Foňkova studánka. Součástí bylo i několik básní připomínající biblické postavy a děje.

Všichni účastníci letošního zimního putování touto cestou děkují těm, kdo se na přípravě a konání letošní oslavy svátku Zjevení Páně jakkoliv podíleli, a doufají v radostné shledání nejpozději 6. ledna 2013.

rj.

„CESTA DO BETLÉMA“

Komponovaný program skládající se z prezentace, promítání fotografií a zpěvu koled uspořádala 28. prosince v prostorách komunitního centra s čajovnou U Jonáše ve Vilémově u Litovle Pravoslavná akademie.

Program zahájil prezentací a výkladem o místech spojených s narozením Pána Ježíše Krista předseda akademie metropolita Kryštof. Sestra Ing. arch. Tatána Tzoumasová pak vystoupila s obsáhlejším souborem fotografií ze Svaté země a přiblížila místa drahá všem křesťanům nejenom z pohledu biblických událostí a dějů, ale také z pohledu přírodopisného, historického a architektonického a jako místa, která stojí a stála ode-

dávna na křižovatce kultur, civilizací a architektonických slohů.

Téměř dvouhodinový program uváděný ředitelem akademie R. Jurigou, na který přijala pozvání více než třicítka obyvatel z Vilémova a okolí, byl zakončen novoročními přáními a společným zpěvem neznámější české koledy Narodil se Kristus Pán.

Pravoslavná akademie Vilémov i touto cestou děkuje svým členům, dobrovolníkům a dalším občanům, kteří se na přípravě jakkoliv podíleli, přinesli do čajovny sladkosti a v průběhu programu se starali o občerstvení i milou a neformální atmosféru.

rj.

ZA PANEM PREZIDENTEM VÁCLAVEM HAVLEM

Dne 18. prosince 2011 zemřel v Hradcku u Trutnova na následky dlouhodobé nemoci Václav Havel, který byl jednou z nejvýznamnějších osobností našich novodobých dějin. Václav Havel byl dramatikem, disidentem, politikem a prvním polistopadovým československým a českým prezidentem a intelektuálem, který bezesporu patřil a patří dodnes k nejvýznamnějším politickým myslitelům, kteří ovlivnili zejména druhou polovinu 20. století ve střední Evropě.

Byl to totiž Václav Havel, kdo se po roce 1968 a po Sověty vedené okupaci Československa postavil neohroženě na stranu nespravedlivě stíhaných odpůrců komunistického režimu za tzv. husákovské normalizace a proti zvenčí dosazené klince pro-sovětských kolaborantů.

V roce 1977 se stal Václav Havel jedním ze tří mluvčích Charty 77 – první významné organizace, která se nebála po zkorumpované a cizími tanky u moci držené komunistické nomenklatuře požadovat dialog a dodržování lidských práv, včetně práva na vlastní politický názor, práva hlásat a obhajovat náboženskou víru, práva na svobodné shromažďování a dalších, která dnes pokládáme za samozřejmost.

Václav Havel byl zejména v době svého disidentského působení, ale i později nejznámějším hlasatelem myšlenky univerzality a nedělitelnosti lidských práv a podporoval nespravedlivě vězněné oponenty totalitních režimů na různých místech světa. Za připomenutí v tomto smyslu stojí třeba jeho podpora tibetskému dalajlámovi, žijícímu v indickém exilu, již projevoval až do svých posledních dnů – k nevoli byznysmenů, kteří dnes bez zábran obchodují s totalitní Čínou, okupující Tibet. Obdobně nesmlouvavě se však Václav Havel stavěl proti nedemokratickým režimům využívajícím sílu a perzekuci k potlačení lidských práv a svobod svých občanů v řadě dalších zemí, bez ohledu na jejich reálnou politickou a vojenskou sílu.

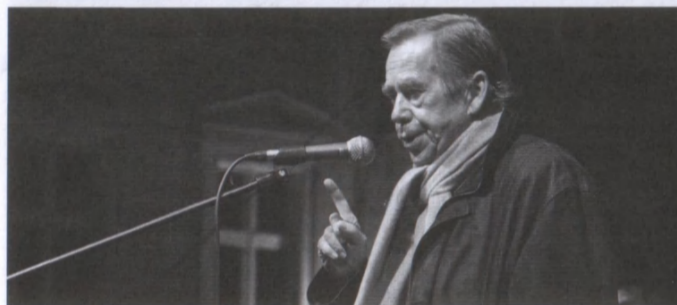
Za patrně nejdůležitější, avšak dodnes nedoceněný aspekt veřejného působení Václava Havla lze jednoznačně pokládat jeho koncepty „moci bezmocných“, „nepolitické politiky“ a „vytváření občanské společnosti“ či „vytváření ostrůvků pozitivní deviance“ a „vytváření paralelních struktur“, tj. chápání veřejného prostoru nikoliv jako prostoru realizace politické moci a boje o ni, ale jako prostoru volného sdílení se občanů a jejich sdružování do nejrůznějších spolků a skupin za účelem dosažení je-

jich různých cílů a vzájemného sdílení myšlenek. Je pochopitelné, že právě tyto části Havlova odkazu byly a jsou vnímány jako nebezpečné všemi technokratickými, příznivci „pevné ruky“ i všemi totalitními a diktátorskými politickými systémy zleva i zprava, usilujícími o redukci prostoru lidské svobody dané Bohem.

Je samozřejmé, že režimy typu východních satrapií a také nejrůznější diktatury rozeseté a udržované u moci z vůle USA a založené na absolutní poslušnosti utlačovaných občanů ke zkorumpované a vůbec ne osvícené moci, neměly a nemají dodnes ze spousty myšlenek a konceptů Václava Havla prázdnou radost.

Lze však na druhé straně předpokládat, že svobodu milující pravoslavný člověk si dokáže vážit všech výše uvedených svobod a myšlenek, které Václav Havel hlásal a propagoval, a docenit je. Již také proto, že svobody, které byly v době totalitní disidentem, politikem a myslitelem Václavem Havlem a jeho statečnými druhy často za cenu tvrdé perzekuce hlášány a v roce 1989 v naší zemi vybojovány, dodnes i naše církve široce využívá. Zde připomenutí třeba svobodu shromažďovací, svobodu oslovovat lidi uvnitř i vně církve poselstvem Kristova evangelia prostřednictvím tisku a médií, svobodu publikovat pravoslavné knihy a časopisy i svobodu vychovávat děti a mládež v duchu a smyslu pravoslavného křesťanství a k plnosti lidství.

I když je zřejmě předčasné objektivně hodnotit odkaz Václava Havla a nesluší se v těchto dnech kritizovat jej za některá jeho zřejmá pochybení, přece jenom by nebylo správné vůbec se o nich nezmínit. Za jeho zřejmý odklon od původních ideálů lze pokládat například pozdější podporu vstupu ČR do NATO, i když v době svého disidentského působení se stavěl za rozpuštění jak NATO, tak komunisty vytvořené Varšavské smlouvy. Obdobně asi nelze ani s odstupem let pozitivně hodnotit podporu agrese Severoatlantické aliance vůči Srbsku i nekritické hodnocení kosovské krize v roce 1999. Václavu Havlovi

jakožto obránci lidských práv byl již za jeho života vytykán jeho selektivní přístup k otázce lidských práv v Lukašenkově Bělorusku, podporovaném Ruskem, a v Sakašvilho Gruzii, podporované USA. Otázky dodnes vyvolává i cesta pana prezidenta Václava Havla do Saúdské Arábie, která je totalitním a nedemokratickým islámským režimem, avšak těšícím se díky zásobám ropy nekritické přízni a podpoře USA. Je otázka, proč tuto zemi a její režim Václav Havel otevřeně nekritizoval...

Myslím si však, že můžeme i přes tato pochybení v modlitbě za jeho duši vzpomínat na Václava Havla jako na velkého politika a státníka a také jako na osobnost, před kterou se dnes s úctou sklání dokonce i jeho četní

politíci odpůrci a rivalové na vnitropolitické scéně i mezinárodně.

Opravdu totiž od nás odešel významný dramatik, politik, státník a prezident, člověk, který se zásadním způsobem a s obětavostí (v komunistických žalářích strávil 4 roky života!) zasloužil o svobodu a demokracii a o dodržování lidských práv v naší zemi i na mnoha místech ve světě.

Bylo by proto chybou z jakýchkoliv důvodů nevidět veliký filosoficko-politicko-lidský odkaz, který nám zde Václav Havel jakožto obránci lidské svobody a demokracie zanechal, a nenechat se jim inspirovat.

Roman Juriga

PANYCHYDA ZA VÁCLAVA HAVLA

V den státního pohřbu Václava Havla v pátek 23. prosince 2011 sloužil za něj metropolita Kryštof s duchovenstvem v chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice na Olšanech za hojné účasti věřících panychidu.

Před začátkem této bohoslužby vладыka Kryštof ocenil zesnulého bývalého prezidenta Československé a České republiky za jeho hezký a hluboce lidský vztah k metropolitovi Doroteji, se kterým jedno desetiletí žil v těsném sousedství v Dělostřelecké ulici v Praze-Střešovicích. Václav Havel jako prezident kromě historického přínosu ve společenských změnách v našich státech prohloubil moderní pojetí občanské společnosti a postaral se o ná-

vrat Čechů z oblasti černobylské a z dalších míst ve Společenství nezávislých států do vlasti. Vладыka metropolita Kryštof zaslal kondolenční list manželce zesnulého bývalého prezidenta Československé a České republiky. Vyjádřil v něm za naší církve upřímnou soustrast k jeho odchodu. Věčná mu buď památka!

ústředí

VĚČNÁ PAMĚŤ! ZESNUL BRATR JOSEF MASTNÝ, OPRAVDOVÝ SLOUP NAŠÍ CÍRKEVNÍ OBCE

Dne 5. prosince v ranních hodinách doma tiše skonal ve věku 82 let bratr Josef Mastný, dlouholetý člen rady starších Pravoslavné církevní obce v Lanškrouně.

Bratr Josef se narodil 31. října 1929 v obci Malé Omelany na Volyni v zemědělské rodině. Krátkou dobu, před obsazením polské části Volyně a začátkem II. světové války v r. 1939, navštěvoval se svým bratrem Václavem českou školu v okresním městě Rovno. Po dobu války byly všechny školy uzavřené, ve školní docházce mohl pokračovat až od září 1944, a to na české škole v Omelanštině.

V roce 1947, při hromadné reemigraci volyňských Čechů do staré vlasti, se usadila rodina Mastných na zemědělské usedlosti v Lanškrouně. Bratr Josef si v této době dokončil vzdělání na státním reálném gymnáziu v Žatci, na kterém byla otevřena zvláštní třída pro volyňskou mládež.

Volyňští Češi, kteří našli své nové domovy v Lanškrouně a okolí, založili v roce 1947 Pravoslavnou církevní obec v Lanškrouně. Otec bratra Josefa Václav byl jejím prvním předsedou rady starších. V roce 1990, po jeho smrti, přebírá bratr Josef jeho činnost a působí aktivně nejdříve jako předseda rady církevní obce a posléze jako revizor účtu až do roku 2010, kdy ze zdravotních důvodů musel svou aktivitu omezit. V roce 2007 měl hlavní podíl na zorganizování 60. výročí vzniku církevní obce a při této příležitosti mu Jeho Blaženost Kryštof, ar-

cibiskup pražský, metropolita Českých zemí a Slovenska, udělil medaili svatých Cyrila a Metoděje.

Jeho láska k bližním se projevovala i jeho činností v Československém červeném kříži, kde v roce 1963 stál při založení dárcovství krve. Každý rok také pořádal sběr šatstva pro potřebné v rámci charity.

Bratr Josef Mastný byl znám svou skromností, obětavostí a láskou k církvi. V jeho osobě odešel jeden z posledních pamětníků počátků a budování pravoslavné církevní obce v Lanškrouně a života Čechů ve volyňské oblasti.

S bratrem Josefem jsme se naposledy rozloučili v pondělí 12. prosince 2011 na městském hřbitově v Lanškrouně. Pohřební obřady za přítomnosti jeho syna Zdeňka a dcery Hany, vnuků a dalších příbuzných, věřících církevní obce, zástupců Červeného kříže, Svazu chovalců, Myslivecké jednoty Lanškroun, kde zesnulý také působil, vykonal o. Patrik, místní duchovní správce, o. Jiří Kolář ze Svitav a o. diakon Mojmir Kříž.

Nechť Hospodin upokoji jeho duši a daruje mu království nebeské!

o. Patrik, Lanškroun

STOLETÉ JUBILEUM

Požeháných 100 let života oslavila sestra Anastázie Zedníková v kruhu své rodiny v Podbořanech. Sestra Anastázie je věrnou členkou místní pravoslavné obce. Pokud jí to zdraví dovolilo, pravidelně navštěvovala pravoslavné bohoslužby a aktivně se účastnila církevního dění. V sobotu 17. prosince 2011 jubilantku navštívil metropolita Kryštof a udělil jí církevní Řád svatých Cyrila a Metoděje

– zlatou medaili za nezištnou a obětavou práci pro větší slávu svaté pravoslavné církve. Vladyku Kryštofa při této návštěvě doprovázel místní duchovní správce protojerej Vladislav Čejka, který jubilantce daroval květiny a další pozornosti. Blahopřejeme sestře Anastázii k tomuto vzácnému životnímu jubileu a přejeme jí mnohá a blahá léta.

ústředí

NOC KOSTELŮ SE BUDE LETOS KONAT V PÁTEK 1. ČERVNA

Toto pozvání k účasti na Noci kostelů 2012 může být prvním podnětem k přípravě programu, v němž budou nejen otevřeny naše chrámy, kostely, modlitebny a sbory, ale především necháme veřejnosti i sobě samotným nahlédnout do bohatství, které v konkrétní církvi a v konkrétním společenství spravujeme.

Tím bychom rádi povzbudili zejména ty, kteří mají pocit, že přichozím nemají co nabídnout, anebo nemají dostatek lidí, se kterými by podobnou akci mohli uspořádat. Určitě není cílem této noci, aby církve či farnosti mezi sebou soutěžily, která připraví zajímavější, bohatší či exkluzivnější program, ani abychom se předbíhali v tom, který kostel či modlitebnu navštíví větší množství lidí.

Spektrum toho, co můžete zařadit do programu, je skutečně široké, a vezměte prosím následující řádky pouze jako motivaci: kostely, které mají zajímavou architekturu či interiérovou výzdobu, se mohou prezentovat víceméně samy – prohlídkou, výkladem, informacemi. Určitě mohou představit také duchovní hudbu, která do našich chrámů, kostelů a modliteben bezesporu patří; větší či širší prostory mohou posloužit pro umístění panelů s informacemi o konkrétní církvi, o historii farnosti, o světcích, jehož nese jméno, anebo o aktuálním výročí, které má souvislost s obcí nebo osobností, již kostel a církve v aktuálním místě představuje.

Máme však i jiná bohatství, která není dobře podceňovat: bylo by určitě užitečné, aby byl o této noci otevřen i chrám, v němž bude kupř. jenom večerní modlitba, přednáška, meditace, čtení Bible anebo některé její části – nebojme se, že nás budou přichozí rušit. I kdyby jen pár jedinců 1. června 2012 poprvé vidělo, anebo dokonce prožilo několik minut ztišení v církvi, která se modlí, má to určitě smysl.

Může to být pro nás velkou výzvou a možností, jak dnešnímu světu, který v noci spíše hledá zábavu a uvolnění, představíme a ohlásíme Pána Ježíše Krista, který stále žije, modlí se i trpí mezi námi a v nás a volá nás k sobě.

I při nedostatku duchovních si můžeme udělat krátký čas na to, abychom byli jednu či dvě hodiny k dispozici pro ty, kteří se nás třeba jen chtějí na něco zeptat anebo si s námi podat ruku. Do přípravy a průběhu Noci kostelů se určitě rádi zapojí také aktivní věřící z naší církve.

Zejména města mohou těm, co se onen večer vydají hledat bohatství církvi, sborů a kostelů, nabízet vícero otevřených chrámů a modlitebních prostorů. Nebojme se je již nyní navštívit anebo oslovit sousední sbor, kostel, farnost a zkusit si domluvit obyčejnou lidskou spolupráci a koordinaci našich programů, aby si zejména nevěřící a hledající lidé mohli nejen prohlédnout nějaký kostel, ale zažili i skutečnost, že se v některých věcech dokážou domluvit i různé církve. Touto součinností můžeme aspoň trochu zmírnit důsledky historických sporů a následného rozdělení křesťanů.

Ani venkov však nemusí klesat na mysl. Otevřené a zpřístupněné chrámy a kostely, v nichž se již bohoslužby nekonají vůbec anebo jen párkrát ročně, nejsou více než dvacet let po roku 1989 pouze výčitkou a kritikou komunistického režimu, ale mohou být i upřímným přiznáním před sebou samými, že ne vždy umíme oslovit dnešní svět a mluvit jazykem, kterému svět rozumí. A také, že nám chybí dostatek povolání...

Celé roky jsme se nenačili sebezprezentaci, a tak i při této příležitosti máme možnost to zkusit: někdo již potřetí, jiný poprvé, další třeba úplně poprvé. Součástí těch několika hodin totiž může i má být především život konkrétního společenství, v němž se scházejí věřící, konají výlety rodin s dětmi, v němž pracuje charita, diakonie anebo jiná církevní organizace, zpívá malý či větší sbor, funguje parta mládeže, anebo naopak kde žije již jen posledních několik členů kdysi živého sboru.

Chceme vám všem být opět nápomocni: náš tým se oproti předchozím letům trochu pozměnil, nicméně informace, které od nás budete dostávat, vám i v tomto ročníku chtějí spíše pomoci, než vás zatěžovat a úkolovat.

A existuje ještě jeden důvod, proč vás oslovujeme již nyní. V mnoha obcích a městech je právě teď doba, kdy se podávají přihlášky na grantové a dotační programy. Na to, co připravíte pro 1. červen 2012, můžete někde získat peníze i z prostředků obce, která určitě ráda podpoří aktivitu, jež nebude zaměřena pouze na život věřících obyvatel, ale i pro další její občany. Zvláště, když se v žádosti o finance můžete zařadit nejen celorepublikovou působností, ale i zařazením do mezinárodního projektu Noc kostelů 2012.

Přihlašovat svůj chrám anebo kostel můžete již nyní, a to na emailové adrese: kakuskova@apha.cz, odkud pak následně obdržíte další informace, kterými vás v tomto dopise nechceme zahltnit.

Děkujeme za přečtení, děkujeme za pochopení a prosíme o modlitbu a požehnání i pro nás, kteří se připravujeme a koordinaci Noci kostelů věnujeme zatím výlučně v rámci svého volného času.

za koordináční tým

Sandra Silná,
generální sekretářka Ekumenické rady církvi, farářka
Církve československé husitské, členka koordináčního týmu
Noci kostelů 2012
kontakt: erc@ekumenickarada.cz, telefon: 775 181 279

Miloš Szabo
člen koordináčního týmu Noci kostelů 2012,
římskokatolický farář

POZVÁNÍ

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ „PEVNOSTI VÍRY“

Výstava fotografií Jany Šustové „Pevnosti víry. Cesta do nitra rumunských pravoslavných klášterů a kostelů“ je přístupná bezplatně až do 17. února 2012 v galerii Rumunského kulturního institutu v Praze (Anglická 26, Praha 2). Představuje padesát fotografií, které přibližují rumunské chrámy a monastýry nejen jako pozoruhodné architektonické a umělecké památky, ale především jako místa spjatá s životem člověka jak v jeho významných okamžicích, jako je křest, svatba či pohřeb, tak i ve dnech všedních. Nahlédneme do zákulisí pravoslavných klášterů, zavítáme do komunity ruských starověrců a také se vydáme na romskou pouť. Autorka fotografií Jana Šustová (* 1972 v Praze) pracuje od roku 2000 jako redaktorka internetových stránek Českého

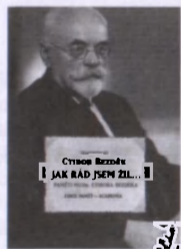
hovoří. V roce 2009 se stala historicky první držitelkou Ceny Muzea romské kultury v Brně, které ji cenu udělilo

rozhlasu. V současné době má na starosti tematické weby Náboženství a Romové, navíc pravidelně připravuje příspěvky pro rozhlasový pořad O Roma vakeren – Romové

„za vytrvalou podporu muzea a pomoc při budování jeho sbírkových fondů, za stálou propagaci romské kultury vůbec“. V roce 2007 poprvé navštívila Rumunsko a od první chvíle se zamilovala do rumunského jazyka. Začala tedy navštěvovat kurzy rumunštiny v Rumunském kulturním institutu v Praze a každoročně tráví většinu dovolené v Rumunsku, především v pravoslavném klášteře Govora. V roce 2011 získala novinářské stipendium Rumunského kulturního institutu pro projekt mapující náboženství v Rumunsku. V rámci svého měsíčního pobytu v této zemi natočila řadu rozhovorů a pořídila mnoho fotografií, z nichž některé jsou součástí této výstavy.

ACADEMIA VYDALA KNIHU CTIBORA BEZDĚKA „JAK RÁD JSEM ŽIL“

17. ledna se konala v Praze na Václavském náměstí v kavárně ACADEMIA prezentace paměti MUDr. Ctibora Bezděka, významného pravoslavného lékaře. Kniha byla vydána nakladatelstvím ACADEMIA Praha pod názvem „Jak rád jsem žil“.

POZVÁNÍ

VÝSTAVA BULHARSKÝCH IKON

Výběr nejkvalitnějších ikon z období 15.–19. století pocházejících z regionu Plovdiv a jižního Bulharska můžeme poprvé zhlédnout v České republice.

Výstava, na které je představeno přes 80 vzácných exponátů, uvádí nejlepší ukázky ikon ze sbírkového fondu Městské galerie výtvarného umění v Plovdivu a Plovdivské metropole. Zastoupeny jsou bulharské ikonografické školy různých historických období, jejichž známi i neznámi mistři přispěli k rozvoji východního pravoslavného křesťanského umění plovdivské oblasti, jižního Bulharska a severního Bulharska od konce 15. století do konce 19. století.

Nejstarší exponáty pocházejí z 15. století. Jde o epochu posledního rozkvětu byzantského umění, nebývalého tvůrčího rozvoje v oblasti architektury, malby, ikonografie, miniatur a užitého umění. Mistři tohoto období oživilí pravoslavné umění antickými prvky – proto znalci charakterizují umění pozdní Byzantské říše, vyznačující se typickým uměleckým stylem, jako „renašanci Paleologů“.

Nejranějšími a nejceněnějšími reprezentativními díly uvedenými na výstavě jsou Ježíš Kristus Pantokrator, Sv. Bohorodice Hodigitria a ikona patronů plovdivského chrámu sv. Konstantina a sv. Heleny, datovaná přelomem 15. a 16. století. K nim patří také ikona z konce 16. století Sv. Jiří na trůnu původem z Plovdivu.

16. století oživilo v balkánském pravoslavném umění klasické vývojové linie. Obzvláště silný vliv měli představitelé křesťanské školy, kteří pracovali na zakázku pro velké kláštery a biskupská centra pravoslavné církve – Theofan Krétský, Zorzis, Antoniu atd.

Během 17. a v první polovině 18. století šířily kláštery z athoské Svaté hory, střediska pravoslavného křesťanského umění, na Balkánském poloostrově nový výtvarný styl a athoské ateliéry se staly výtvarnou „akademií“, která diktovala pravidla a podle které se řídili všichni balkánští malíři. Sedmnácté století je na výstavě zastoupeno řadou ikon z míst, jako jsou Plovdiv, Rakitovo, Asenovgrad, Gomi Voden a další obce v jižním Bulharsku.

Nejreprezentativnějšími a nejpůvodnějšími se koncem 18. století a začátkem 19. století staly výtvarné školy

samokovská, trjavenská, banská a odrinská. Na výstavě jsou představena díla mistrů těchto škol, jako byli Christo Dimitrov a jeho synové Zacharij Zograf a Dimitr Zograf ze samokovské školy, plejáda trjavenských mistrů jako Zacharij Caňuv či Nikola Odrinčan.

K nejzajímavějším ikonám na výstavě patří kopie athoských zázračných ikon jako Sv. Bohorodice Trojruká

z Chilendarského kláštera, Sv. Bohorodice Portarica (Ochránkyně bran) z kláštera Iveron aj. Kopie originalů zázračných ikon vytvořili během 19. století nejlepší bulharští mistři církevního malířského umění.

Výstava je obohacena o předměty církevního náčiní reprezentující bulharské zlatnické dílny od konce 18. století do konce 19. století, které jsou ze sbírek Okresního etnografického muzea v Plovdivu.

Výstavu si můžeme prohlédnout do konce ledna v Rožmberském paláci (jdeme-li od Chrámu svatého Víta k Zámeckým schodům, je to po pravé straně kousek pod Zlatou uličkou; ve dvoře pak doleva). Pořadatelem výstavy je Správa Pražského hradu. Městská galerie výtvarného umění v Plovdivu a Czech Architecture Week a koná se pod záštitou prezidenta České republiky Václava Klause.

Zpracoval rj.

VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ BPM V PRAZE

V rámci konání valného shromáždění Bratrstva pravoslavné mládeže proběhlo ve dnech 16.–18. 12. 2011 v Praze vikendové setkání pravoslavné mládeže z České republiky, kterého se zúčastnilo i několik mládežníků ze Slovenska.

Již v pátečních večerních hodinách se sjela část pravoslavné mládeže z celé České a Slovenské republiky do stověžaté Prahy. Po příjezdu byli všichni vyhledováni a zmoženi cestou, a jak to tak bývá v čase předvánočním, byl připraven pouze pokrm postní, který ale i tak všem dodal potřebnou energii. Následovalo seznámení s novými tvářemi, jak jinak než formou hry. Po vytvoření dvojic musel každý partnerovi povědět o tom, kde bude za tři roky. Po seznámení započaly večerní modlitby a po nich se někteří z nás odebrali ke spánku. Ti, kterým se ještě nechtělo spát, strávili zbytek večera vyprávěním historek ze střední školy.

Sobotní ráno nemohlo začít jinak než probuzením, pro někoho lehce, pro někoho velmi těžce. Po snídani se

všichni odebrali do katedrálního chrámu zasvěceného svatým Cyrilu a Metoději.

Po příchodu Jeho Blaženosti vладыky Kryštofa započala svatá liturgie. Během ní přicházeli další mládežníci. Po liturgii se naši mladí přesunuli do hotelu Icon, kde už čekal oběd a bohaté pohostění.

Tam vладыka zahájil naše duchovní setkání, jak jinak než modlitbou. I když byla připravena technika, kterou mohl vладыka využít, bezpečně uložený mikrofon nebylo možné v tu chvíli najít, takže se vладыka musel zpočátku obejít bez něj. Naštěstí se ale po chvíli našel a bylo možné využít ozvučení celého sálu. Vладыka vyprávěl o historii

hotelu a vzdálené budoucnosti budovy. Také zdůraznil, že mládež není budoucnost, ale současnost.

Vладыka dále zmínil výsledky sčítání lidu a počet pravoslavných věřících u nás. Vzhledem k tomu, že otázka na náboženské vyznání byla nepovinná, nelze brát výsledky jako směrodatné. Také nás poprosil, abychom se na chvíli zamysleli a nahlédli do svého nitra a našli ten kousek Boha v nás. Nebo se ho alespoň pokusili nalézt.

Potom předal vладыka slovo dosavadnímu prezidentovi bratrstva Ivovi Vrobelovi, který se však z důvodů náročného studia funkce prezidenta na následující volební období musel vzdát.

Vzhledem k tomu, že na shromáždění dorazil nemalý počet mládežníků, muselo proběhnout opět krátce seznámení. A jak jinak, než v podání našeho skvělého viceprezidenta Viktora, na hry zkušeného a učeného.

Následoval výborný oběd a také výtečné koláčky. Kdo by to byl řekl, jak skvěle mohou chutnat opečené brambory se špenátem. Každý si mohl nabídnout čaj nebo kávu a nechyběla ani voda a džus. Pro nás to byla královská hostina.

Po obědě měl ještě menší proslov prezident bratrstva mládeže na Slovensku Alexander Haluška. Pak viceprezident Viktor Dutko přednesl zprávu o činnosti BPM za rok 2011. Neplánovanou součástí byl i kousek zábavného vyprávění ze setkání ve Františkových Lázních.

Následovala kandidatura a představení kandidátů na funkce prezidenta, viceprezidenta, koordinátory pro Čechy a Moravu, pokladníka a předsedu ediční rady. Následovaly volby a zvoleni byli tito kandidáti: Prezident BPM Martin Létal, viceprezident Viktor Dutko, koordinátor pro pražskou eparchii Ondřej Chrast, koordinátor pro olomoucko-brněnskou eparchii Milada Kudelová, pokladník Lenka Petříková, předseda ediční rady Tatiana Fejsaková. Duchovním bratrstva zůstává o. Libor Kratochvíla, druhým duchovním bude o. Metoděj Kout. Nakonec zazněly nápady některých členů, které by bylo možné do budoucna využít.

Po oficiálním skončení se tvrdé jádro BPM vydalo s našim vůdcem bratrem Jiřím Juklem na procházku pravoslavnou Prahou. První zastávka byla na Olšanských hřbitovech v chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice, kde se

naše skupinka seznámila s historií chrámu a také nahlédla do míst, kam se člověk běžně nepodívá, např. do krypty. Také jsme uctili památku na tomto hřbitově pochovaných archimandritů Silvestra a metropolity Doroteje.

Následovalo přesunutí zpět ke chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Tam jsme také zavítali do krypty a vyslechli si několik informací o atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha a následném ukrytí parašutistů v prostorách krypty. Po krátké prohlídce prostor jsme se vydali zpátky do chrámu, kde nás přivítal duchovní otec Jaroslav Šuvarský a pověděl nám ještě něco málo k historii chrámu a o vladykovi Gorazdovi.

Po večerní bohoslužbě se mládežníci vrátili do společných prostor, kde je už čekala vydatná večere po náročném dni. Několik nově příchozích se opět muselo seznámit s novými tvářemi, a tak se neustále obměňovaly skupinky, až došlo k rozloučení několika členů, které již čekala cesta domů. Opustit nás musel i nově zvolený prezident Martin Létal i viceprezident Viktor Dutko. Následovaly večerní modlitby a někteří se již přesunuli do postelí a uchylovali se ke spánku. Kdo měl ještě chuť na pivo, tak vyrazil do místní putyky.

Druhý den na nedělní liturgii přišlo tentokrát docela málo lidí. Ale pro nás jediné dobře, alespoň jsme se nemuseli mačkat. Někteří využili nabízené hromadné zpovědi a někteří šli i ke sv. přijímání.

Po skončení následovalo balení věcí a úklid. Když bylo vše hotovo, následoval oběd, konečný úklid a předání místa.

Nyní následovalo rozdělení slovenských účastníků a českých. Zatímco Slováci již směřovali na Slovensko, naši se vydali na Pražský hrad. Tam totiž probíhala výstava s názvem Carský dvůr pod žezlem Romanovců – Poklady moskevského Kremle. Nás nejvíce uchvátily ikony, kvůli kterým jsme na výstavu zavítali. Pak se naše skupinka odebrala uctít památku bývalého pana prezidenta Václava Havla, který ten den ráno zemřel.

Závěrem se všichni rozloučili s tím, že se těší, až se spolu opět setkají

Václav Doležal

PŘIVÍTÁNÍ NOVÉHO ROKU V OLOMOUCI

Poslední prosincový večer minulého roku využila skupinka pravoslavných mládežníků z Moravy ke společnému setkání v Olomouci. Zatímco venku se pomalu chýlilo k „oslavám“ a do kaple sv. Gorazda novomučedníka, kde slouží olomoučtí věřící bohoslužby v zimním čase, se tu a tam draly zvuky petard, byla naše mysl upřena na oslavy duchovní, neboť dle nového kalednáře, kterým se v Olomouci řídí, připadá na tento den památka Obřezání Páně a svatého Basila Velikého. Po velké večerní s litíi jsme zasedli k poněkud prostému stolu, protože všichni, kdo jsme se sešli, se držíme starého pravoslavného kalednáře, a tak jsme stále ještě očekávali svátek Kristova narození, jemuž předchází 40denní púst.

Milou společností nám byli oba otcové duchovní – o. Petr Novák i o. Jiří Schotli, s nimiž jsme se dotkli různých duchovních i praktických témat a problémů, které nás zajímají a se kterými se setkáváme v našich životech. Za povzbuzení, pěkná slova a čas nám udělený jim patří naše velké „spasi Hospodí!“ Mátušce Pavlince zase za milou skládačku minibetlémku! Večer jsme ukončili procházkou do centra města, kde vyvrcholily oslavy Nového roku slavnostním ohňostrojem. Děkujeme Hospodinu Bohu za to, že nám požehnal strávit tento večer v kruhu pravoslavných přátel a snad i trochu dušeprospěšně.

Martin Létal

PRO NEJMENŠÍ ČTENÁŘE

MILÉ DĚTI, zajisté jste si všimly, že v církvi se nám opakují různé svátky a připomínají různé biblické děje, události a jména světců. Jaroslav chodil do chrámu naposledy před deseti lety s rodiči a teď je na vysoké škole v hlavním městě. Rozhodl se, že začne chodit do chrámu sám každou neděli znovu. Mezitím se mu ale z hlavy vykouřilo, jak po sobě následují jednotlivé svátky a období, a nevyzná se v tom, taky si zapamatoval jenom některé. Myslí si, že rok v církvi počínaje 1. lednem bude vypadat nějak takto:

1. Uvedení přsvaté Bohorodice do Chrámu
2. Zjevení Páně
3. Obětování Páně
4. Svátek tří hierarchů (sv. Basila Velkého, Jana Zlatoústého a Basila Naziánského)
5. Narození přsvaté Bohorodice
6. Povýšení svatého Kříže
7. Svátek sv. Cyrila a Metoděje
8. Svátek svatých Petra a Pavla
9. Svatá Pascha
10. Velký Půst
11. Začátek církevního roku – Den modliteb za Boží stvoření
12. Zvěstování přsvaté Bohorodice
13. Zesnutí přsvaté Bohorodice
14. Proměnění Páně
15. Svátek svatého Eliáše Proroka
16. Svátek svatého Rostislava
17. Filipovský půst
18. Svátek svatého Mikuláše
19. Petropavlovský půst
20. Narození Páně

Pomozte Jaroslavovi se v tom lépe vyznat a seřadte svátky a období od 1. do 21. napřed tak, jak myslíte, že po sobě následují. Pak s pomocí církevního kalendáře církevní svátky a období seřadte tak, jak po sobě letos následují doopravdy. Můžete také požádat otce duchovního anebo rodiče, aby význam uvedených svátků a období lépe vysvětlili. *rj.*

TŘI HIERARCHOVÉ

K vybarvení

Začátkem roku si v církvi připomínáme tři velké hierarchy, významné učitele víry a teology. Jsou jimi sv. Basil Veliký, sv. Jan Zlatoustý a sv. Basil Naziánský. Jejich společnou ikonu si můžete zkusit vybarvit podle 1. strany obálky tohoto čísla Hlasu pravoslavi.

7

HLAS PRAVOSLAVÍ

Děkujeme všem čtenářům, kteří podpořili vydávání našeho časopisu modlitbou a finančním darem. Děkujeme také všem přispěvatelům, kteří nám do redakce Hlasu pravoslavi zaslali svoje příspěvky, zprávy a názory. Děkujeme také všem těm, kdo podpořili finančně nebo zasláními příspěvky chod internetového portálu www.hlaspravoslavi.cz.

Dovolujeme si touto cestou vyzvat všechny naše objednatelé a předplatitele, aby si časopis Hlas pravoslavi objednali a předplatili také na rok 2012. Všechny ostatní, kdo si Hlas pravoslavi kupují v chrámech nebo na jiných místech, vybízíme, aby se předplatiteli na rok 2012 stali.

Kromě předplatitelů a odběratelů velmi uvítáme finanční dary, které nám umožní časopis vydávat a distribuovat pravidelně a umožní nám průběžně zachovat a časem zlepšovat jeho kvalitu.

Účet HLASU PRAVOSLAVÍ:
Raiffeisen bank, a.s.
5011103614/5500

Pro převod ze zahraničí:
IBAN CZ28550000005011103614

Za všechny vaše příspěvky i dary děkujeme.
Objednejte si HLAS PRAVOSLAVÍ na celý rok!

Objednat Hlas pravoslavi na celý rok si však můžete nejenom na přelomu roku, ale kdykoliv za:
288 Kč + 86 Kč poštovné = celkem 374 Kč

Distribuce a objednávky:
Dupress, Podolská 110, 147 00 Praha 4
dupress@seznam.cz
tel.: 241 433 396
mobil: 721 407 486

Vydává Pravoslavná církev v českých zemích s požehnaním + Kryštofa, arcibiskupa pražského a metropolitů českých zemí a Slovenska.

Číslo 1/2012 ročník LXVII

Šarecká 1065/36, 160 00 Praha 6 – Dejvice
P.O. BOX 655, CZ-111 21 Praha 1

Registrace
MK ČR E 248
Odpovědný redaktor
Mgr. Roman Juriga
romanjuriga@centrum.cz, orthodoxa@quick.cz
tel. 776 394 637

Editori
J. V. arcibiskup olomoucko-brněnský Simeon
Jerej David Dudáš

Redakce
Osvěta a pravoslavná duchovnost: ThDr. Jakub Jirí Jukl,
Mgr. Eva Suvarská, jerej Mgr. Jan Týmal
Pravoslavná mládež: Martin Létal
Správce portálu hlaspravoslavi.cz
Dalibor Jan Kočí, e-mail: redaktor@hlaspravoslavi.cz,
www.hlaspravoslavi.cz

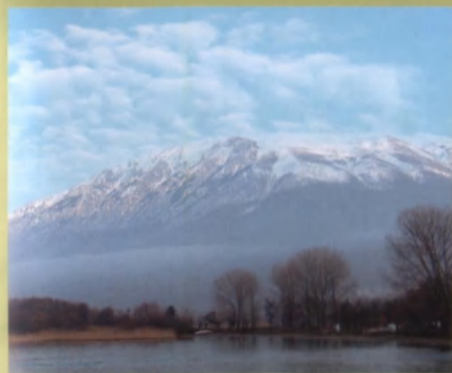
Jazyková úprava
PhDr. Marta Koutová
Sazba
Milan Sládek

Adresa pro zaslání příspěvků:
Roman Juriga, Vilémov 70, 783 23 Vilémov u Litovle
romanjuriga@centrum.cz, orthodoxa@quick.cz,
Fax: 585 349 005

Redakce si vyhrazuje právo na případné úpravy či krácení zaslanych příspěvků. Redakci nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí. Autorské články, překlady a fotografie jsou darem církvi a autoři si nenárokují autorský honorár ve smyslu Autorského zákona. Otištěné materiály nelze rozšiřovat bez souhlasu redakce nebo autora.

Foto na 1. straně obálky: Pout' k Foňkově studánce, Zjevení Páně ve Vilémově 2012

MÍSTA HODNÁ PAMĚTI – OCHRID

Na hranicích dnešní Makedonie a Albánie, blízko hranic s Řeckem, se nachází překrásné Ochridské jezero a staré balkánské město Ochrid. Jak dosvědčují historické prameny a životy světců, po smrti svatého Metoděje (885) byli žáci cyrilometodějské školy z Velké Moravy vyhnáni. Známa jsou jména sv. Klimenta, Sávy, Angelára, Gorazda a Sávy, kteří se později zasloužili o upevnění křesťanství v tehdejším Bulharském carství, jehož hranice překročili někdy na přelomu let 885–886. Byli posláni do tehdejšího hlavního města Plisky a jejich úkolem se pak stalo z pověření cara Borise I. vzdělávat budoucí domácí slovanské kněžstvo pro formující se bulharskou církev, která do té doby užívala řečtinu. Do Makedonie k Ochridskému jezeru byl poslán sv. Kliment (+ 916), aby tam slovanskou církev upevnil a rozvíjel. Byl to zřejmě on, kdo se zasloužil o přechod glagolského písma do cyrilice. Po ustanovení sv. Klimenta na biskupskou katedru na jeho místo nastoupil sv. Naum (+ 910). Sv. Kliment byl však nejenom významným biskupem, ale také pedagogem a spisovatelem a je autorem celé řady literárních a teologických děl, z nichž se však některá nezachovala. U Ochridu založil slavnou teologickou a literární školu, kterou navštěvovala řada budoucích kněží a biskupů. Ti se stali (spolu se žáky tzv. Preslavské školy, založené v Plisce) zakladateli pozdějšího středověkého bulharského i makedonského písemnictví a kultury. Z celé řady míst spojených s misí světců z daleké Velké Moravy stojí za zmínku třeba monastýr sv. Nauma, chrám sv. Archandělů na březích jezera anebo monastýr sv. Pantelejmona a četné další církevní památky. Poutníky zajistě nadchne také samotné Ochridské jezero a hory, které jej obklopují.

rj.

OSLAVA 60. VÝROČÍ UDĚLENÍ AUTOKEFALITY

Chrám svatého Mikuláše na Staroměstském náměstí

Božská liturgie za účasti mnohých duchovních naší církve

Vladyka Hilarion čte pozdrav od moskevského patriarchy Kirilla

Chrám svatého Mikuláše byl zaplněn věřícími

Božská liturgie, vlevo v popředí kancléř Josef Hauzar, vpravo ředitel pražské eparchie Jaroslav Šuvarský

Zleva farářka ČČSH, pražský biskup ČČSH David Tonzar, patriarcha ČČSH Tomáš Butta, mons. Václav Malý a arcibiskup olomoucko-brněnský Simeon